

Svarbiausios teisės naujienos Infolex **Savaitės apžvalgoje (2021-05-10)**

| paiešką 1 iš 1 rezultato

Ieškoti dokumente

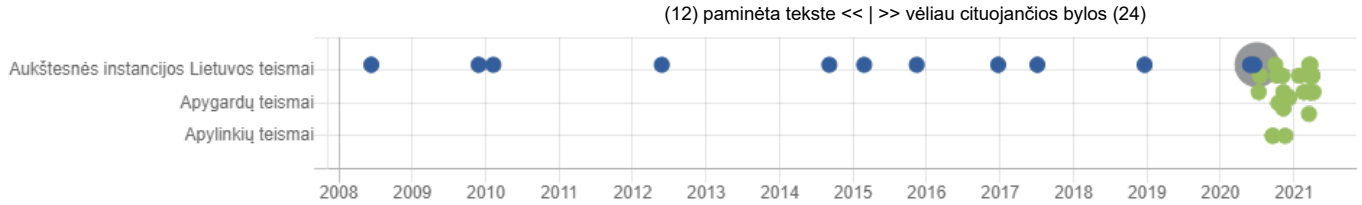
Nauja! X

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2020 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-202-1075/2020

Kopijuoti

Kategorija: 2.1.2.4.2.6. Dėl suklydimo sudarytas sandoris; 3.5.20.2. Turto pardavimas iš varžytynių; 3.5.20.7. Kiti su turto realizavimu susiję klausimai

#ElektroninėsVaržytinės #Suklydimas

Infolex Teisinė analitika ©

2007 ▾

Priartinti

| Paaiškinimai

Tekstas Ryšiai Proceso dalyviai (5) Bylos istorija (2)

Motyvacijoje minima:*Dėl prašymo kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl teisės akto atitikties Konstitucijai vertinimo >**Dėl varžytynių dalyvio pateikto kainos pasiūlymo elektroninėse varžytynėse, kaip vienašalio sandorio, pripažinimo negaliojančiu dėl suklydimo (CK 1.90 straipsnis) >**Dėl bylinėjimosi išlaidų >*

Įžanga

Reikalavimas

Nagrinėjimas

Skundas

Motyvacija

Rezoliucija

Rodyti mažiau

Civilinė byla Nr. e3K-3-202-1075/2020

Teismo proceso Nr. 2-68-3-43330-2016-1

Procesinio sprendimo kategorijos: 2.1.2.4.2.6, 3.5.20.2, 3.5.20.7

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. liepos 1 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (pranešėja), Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas) ir Gedimino Sagačio,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo P. K. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. spalio 16 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo P. K. ieškinį atsakovui antstoliui Dainiui Šidlauskui dėl elektroninėse varžytynėse pateikto pasiūlymo pripažinimo negaliojančiu, pripažinimo, kad ieškovas nėra elektroninių varžytynių laimėtojas, ir varžytynių dalyvio įmokos grąžinimo; tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, valstybės įmonė Registrų centras, valstybės įmonė Turto bankas, akcinė bendrovė „Luminor Bank“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Byloje sprendžiama **dėl teisės normų, reglamentuojančių varžytynių dalyvio pateikto kainos pasiūlymo elektroninėse varžytynėse, kaip vienašalio sandorio, pripažinimą negaliojančiu dėl suklydimo (CK 1.90 straipsnis), aiškinimo ir taikymo.**

2. Ieškovas prašė pripažinti 2016 m. spalio 10 d. 09:08:44.711 val. elektroninėse varžytynėse Nr. 127053 jo pateiktą 180 000 Eur sumos pasiūlymą negaliojančiu; pripažinti, kad ieškovas nėra šių varžytynių laimėtojas; įpareigoti atsakovą antstolį Dainių Šidlauską grąžinti ieškoviui 8760 Eur varžytynių dalyvio mokesčių. Nurodė, kad 2016 m. spalio 9 d. registravosi dalyvauti antstolio D. Šidlausko organizuotose elektroninėse varžytynėse Nr. 127053 dėl nekilnojamojo daiktų – buto, esančio (duomenys neskelbtini), ir garažo (bokso), esančio (duomenys neskelbtini), įsigijimo. Pirmosios šio turto varžytynės, kuriose nustatyta pradinė parduodamo turto kaina buvo 116 800 Eur, neįvyko, nes niekas nesutiko siūlyti tokios kainos. Iš viso įvyko net keturios antrosios turto varžytynės, iš jų trys pasibaigė dalyvių klaidomis, įvedant kainos pasiūlymą. Ieškovas dalyvavo trečią kartą pakartotinai paskelbtose antrosiose turto varžytynėse. Antrųjų varžytynių metu nustatyta pradinė turto pardavimo kaina – 87 600 Eur. Registruodamasis kaip varžytynių dalyvis sumokėjo 8760 Eur varžytynių dalyvio mokesčių. Varžytynėse kainą kėlė rankiniu būdu. Ieškovas buvo studentas ir savo pinigų varžytynėse parduodamam turmui įsigyti neturėjo, turto įsigijimą turėjo finansuoti tėvas. Pagal tėvo nurodymą maksimali varžytynėse parduodamo turto kaina (ieškovo pasiūlymas) negalėjo viršyti 120 000 Eur. Ieškovas 2016 m. spalio 10 d. varžytynėse kainą rankiniu būdu pakėlė 25 kartus. Paskutiniu kainos kėlimu, po kurio tapo varžytynių laimėtoju, parduodamo turto kainą norėjo pakelti iki 118 000 Eur, t. y. keliais šimtais eurų nuo tuo metu buvusios kainos, bet per klaidą pateikė 180 000 Eur kainą. Ieškovo pateiktas 180 000 Eur kainos pasiūlymas net 62 559 Eur viršijo prieš tai pateiktą kainą. Ši iš varžytynių parduodamo turto kaina neatitiko ne tik jo valios, bet ir buvo visiškai neprotinga, neteisinga, nesąžininga bei neatitinkanti rinkos kainų. Šią sumą ieškovas įrašė dėl suklydimo, būdamas labai susijaudinęs. Varžytynių pabaigoje kainų siūlymai vyksta labai dažnai, kas sekundę ar kelių sekundžių intervalu (tai akivaizdu iš pateikiamo varžytynių protokolo), jaudulys ir įtampa yra didžiuliai. Ieškovo klaida buvo esminė. Ieškovo pasiūlyta 180 000 Eur kaina net 39 670 Eur viršijo buto ir garažo vidutinės (mokestinės) vertės, skelbiamas VĮ Registrų centro (buto vidutinė (mokestinė) vertė – 134 000 Eur, garažo – 6330 Eur, iš viso 140 330 Eur). Gavęs pranešimą apie tai, kad laimėjo varžytynes, ieškovas nedelsdamas raštu kreipėsi į varžytynės organizavusį antstolį bei VĮ Registrų centrą, nurodydamas, kad 180 000 Eur kaina už išvaržomą turtą neatitinka jo tikrosios valios, kad tokią kainą pasiūlė apsirikęs ir už tokią kainą nepirks išvaržomo turto. Prašė paskelbti varžytynes negaliojančiomis, siekė, kad būtų grąžintas sumokėtas varžytynių dalyvio mokesčiai. VĮ Registrų centras nurodė, kad atšaukti varžytynes gali tik antstolis. Antstolis nurodė, kad varžytynes paskelbti neįvykusiomis neturi pagrindo. Kadangi ieškovas 180 000 Eur sumos už išvaržomą turtą nesumokėjo, turto pardavimo iš varžytynių aktas nebuvo surašytas.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2018 m. gegužės 28 d. sprendimu tenkino ieškinį: pripažino ieškovo 2016 m. spalio 10 d. 09:08:44.711 val. elektroninėse varžytynėse Nr. 127053 pateiktą 180 000 Eur sumos pasiūlymą negaliojančiu; pripažino, kad ieškovas nėra šių varžytynių laimėtojas; įpareigojo atsakovą antstolį D. Šidlauską grąžinti ieškoviui 8760 Eur varžytynių dalyvio mokesčių.

4. Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad ieškovo ginčijamas varžytynėse pateiktas 180 000 Eur sumos pasiūlymas teisiškai kvalifikuotinas kaip vienašalis sandoris. Tam, kad galiojūt konkretus sandoris, jį sudariusių asmenų valia, išreikšta išorine išraiškos forma, turi atitikti jų vidinę valią. Atsižvelgdamas į ieškinio pagrindą, pirmosios instancijos teismas sprendė, ar yra pagrindas ginčijamą elektroninėse varžytynėse pateiktą ieškovo 180 000 Eur sumos pasiūlymą pripažinti negaliojančiu, taikant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.90 straipsnyje įtvirtintą sandorio pripažinimo negaliojančiu pagrindą.

5. Pirmosios instancijos teismas, ištyręs ir įvertinęs byloje esančius įrodymus, padarė išvadą, kad ieškovas, elektroninėmis priemonėmis vykusių varžytynių metu siūlydamas kainą, sistemoje įvedė ne siūlomą už perkamą turtą sumą, t. y. ne 118 000 Eur, o 180 000 Eur, tai padarė suklydęs, o tas suklydimas buvo esminis. Teismas vertino, kad ieškovas varžytynių metu elgėsi sąžiningai ir jose dalyvavo turėdamas rimtą ketinimą įsigyti siūlomą turtą. Byloje nebuvo nustatyta aplinkybių, kurios leistų daryti išvadą apie sąmoningą ieškovo tikslą žlugdyti varžytynes, nes tikrasis ieškovo tikslas buvo įsigyti ginčo turtą.

6. Pirmosios instancijos teismas, įvertinęs byloje surinktų įrodymų visumą, konstatavo esant pakankamai pagrįstą ieškovo dėstomą poziciją, kad šiuo konkrečiu atveju papildomi sistemos pranešimai neužtikrino, jog suklydęs dalyvis turėtų galimybę pakeisti savo siūlymą dėl to nepatirdamas jokių finansinių praradimų.

7. Pirmosios instancijos teismas, ištyręs vaizdo įrašą, kuriame J. Z. užfiksavo 2016 m. spalio 10 d. elektroninių varžytynių Nr. 127053, kuriose suklydo ieškovas, eigą, nustatė, kad ieškovas, įvedęs netinkamą pirkimo kainą ir atlikęs dvigubą paspaudimą, neturėjo objektyvios galimybės pamatyti papildomo pranešimo „Ar tikrai siūlyti“, nes šis pranešimas buvo suprojektuotas toje pačioje vietoje kaip ir pirminis pranešimas „Siūlyti“, t. y. jie vienas uždengė kitą.

8. Elektroninių varžytynių sistemą administruojantis VĮ Registrų centras iš esmės pripažino elektroninių varžytynių sistemos netobulumą ir nuo 2016 m. lapkričio 16 d. pakeitė funkcijos „Ar tikrai siūlyti“ (papildomo sistemos pranešimo) vietą svetainės struktūroje.

9. Iš VĮ Registrų centro paaiškinimų pirmosios instancijos teismas nustatė, kad varžytynių sistema buvo sukurta vadovaujantis intuityviu „užvesk ir paspausk“ veikimo principu, t. y. vartotojas pasirenka užvesdamas pelės žymeklį ant norimo paspausti mygtuko ir jį aktyvuoja vienu paspaudimu. Tačiau asmeninių (lokalinių) darbo vietų kompiuterių senesnių versijų Windows operacinėse sistemos dažniausiai naudojamas dvigubo paspaudimo metodas, kai pirmas paspaudimas pažymi norimą aktyvuoti programą arba aplanką (failą) (angl. folder, file), o antrasis paspaudimas paleidžia programą arba atidaro aplanką (failą). Tik šis numatytasis metodas nėra naudojamas internetinių technologijų pagrindu kuriamose svetainėse. Kadangi ginčo varžytynių metu mygtukai „Siūlyti“ ir „Ar tikrai siūlyti“ buvo suprogramuoti toje pačioje vietoje ir vienas uždengė kitą, tai, teismo vertinimu, ir lėmė, kad vartotojas, įprastai darbu su kompiuteriu naudojantis dvigubą paspaudimo metodą, objektyviai negalėjo pamatyti papildomo sistemos pranešimo ir sąmoningai išsiųsti netinkamai į pirminį langelį įvestos kainos.

10. Pirmosios instancijos teismas, ieškovo elgesį vertindamas pagal apdairaus, atidaus žmogaus elgesio standartą, padarė išvadą, kad ieškovo valios išraiškos perdavimo klaidą lėmė objektyvios aplinkybės – elektroninių varžytynių sistemos veikimo konkrečių ginčo varžytynių metu ypatumai, dėl kurių atidaus ir rūpestingo vartotojo galimybės pakeisti klaidingai įvestą kainos pasiūlymą buvo apribotos. Kadangi ieškovas nėra atitinkamos srities profesionalas, t. y. jis nėra informacinių technologijų srities profesionalas, nesiverčia turto supirkimu, todėl jam negali būti keliami didesni atidumo bei rūpestingumo reikalavimai. Minėtas papildomas sistemos pranešimas „Ar tikrai siūlyti“ buvo išdėstytas svetainės struktūroje tokiu būdu, jog neužtikrino, kad atidus ir rūpestingas varžytynių dalyvis būtų apsaugotas, dėl to įvyko ieškovo valios išraiškos perdavimo klaida, t. y. buvo neteisingai patvirtinta jo valia sudaryti sandorį. Atsižvelgdamas į tai, pirmosios instancijos teismas ieškovo suklydimą pripažino suklydimu, lemiančiu sandorio negaliojimą pagal CK 1.90 straipsnį. Kadangi ginčo atveju elektroninėse varžytynėse ieškovo iš esmės suklydus pateiktas pasiūlymas neatitiko tikrųjų jo ketinimų ir tikrosios valios, toks pasiūlymas negali sukelti teisinių pasekmių.

11. Pirmosios instancijos teismas nesivadovavo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarimi, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-524-686/2016, nes pripažino, kad jos ir nagrinėjamos bylos esminės aplinkybės nėra tapačios. Minėtoje civilinėje byloje siūloma kaina keletą kartų viršijo prieš tai pasiūlytą, dėl to ją siūlęs asmuo, priešingai negu ieškovas šioje byloje, gavo dar vieną papildomą sistemos pranešimą („Jūsų siūloma kaina ženkliai viršija didžiausią pasiūlytą kainą“). Be to, minėtoje civilinėje byloje buvo sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių antstolio teisę atšaukti elektronines varžytynes, jų dalyviui pasiūlius gerokai per didelę kainą, aiškinimo ir taikymo.

12. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2019 m. spalio 16 d. sprendimu Vilniaus regiono apylinkės teismo 2018 m. gegužės 28 d. sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – atmetė ieškovo ieškimo reikalavimus.

13. Apeliacinės instancijos teismas pabrėžė, kad tarp šalių nėra ginčo dėl faktinių aplinkybių, t. y. šalys neginčija ieškovo galimai padarytos klaidos fakto, neįrodinėja ieškovo veiksmų tyčios (valios sužlugdyti varžytynes), o ginčas nagrinėjamas dėl CK 1.90 straipsnio, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 711, 713 ir 717 straipsnių nuostatų aiškinimo ir taikymo.

14. Apeliacinės instancijos teismas, pripažindamas, kad tiek nagrinėjamoje byloje, tiek ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-524-686/2016 buvo sprendžiamas iš esmės toks pats (tiek teisės taikymo, tiek faktinėmis aplinkybėmis) teisinis ginčas dėl galimybės grąžinti elektroninių varžytnių metu sumokėtą dalyvio mokesť, pastarajam suklydus siūlant per didelę (jo tikrosios valios neatitinkančią) pardudamo turto kainą, pripažino esant pagrindą vadovautis minėta kasacinio teismo nutartimi, nagrinėjamoje byloje sprendžiant dėl elektroninių varžytnių vykdymo tvarkos bei CK 1.90 straipsnio (sandorio negaliojimas dėl suklydimo jį sudarant) ir CPK 711 bei 717 straipsnių nuostatų santykio.

15. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad nagrinėjamu atveju pranešimas „Jūs siūloma kaina ženkliai viršija didžiausią pasiūlytą kainą“ nepasirodė, kadangi ieškovo pasiūlyta kaina (180 000 Eur) prieš tai buvusios kainos neviršijo daugiau nei 50 proc. Tačiau ieškovo suklydimui suvaldyti veikė mygtukas „Ar tikrai siūlote“. Ieškovo dvigubas paspaudimas, lėmęs ir pastarojo mygtuko paspaudimą, neįvertinus juo apsaugotos rizikos, reišė ieškovo nepakankamą atidumą ir rūpestingumą. Byloje jokiais objektyviais duomenimis nebuvo nustatyta, kad ieškovas, veikdamas atidžiai ir rūpestingai, nebūtų turėjęs techninės galimybės klaidą ištaisyti nepateikdamas siūlymo į duomenų bazę. Tokią galimybę sistemoje užtikrino mygtukai „Ar tikrai siūlote“ ir „Nesiūlyti“. Dalyvaudamas elektroninėse varžytnėse, ieškovas patvirtino, kad yra susipažinęs su jų vykdymo tvarka, kartu patvirtindamas ir sąmoningai priimamą riziką.

16. Apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad nagrinėjamu atveju nebuvo teisinio pagrindo ieškovo suklydimą, pasiūlant per didelę turto kainą, laikyti sudarančiu pagrindą ginčijamą sandorį pripažinti negaliojančiu taikant CK 1.90 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą dėl suklydimo sudaryto sandorio pripažinimo negaliojančiu teisinį pagrindą. Teismas, atsižvelgdamas į tai, kad elektroninių varžytnių vykdymo reguliavimas apsaugo atidų ir rūpestingą varžytnių dalyvį nuo galimybės suklysti, o papildomi sistemos pranešimai užtikrina, kad suklydęs dalyvis turėtų galimybę pakeisti savo siūlymą dėl to nepatirdamas jokių finansinių praradimų, padarė išvadą, kad ieškovas suklydo dėl savo didelio neatsargumo arba dėl aplinkybių, dėl kurių jis pats buvo prisiėmęs riziką, o ne dėl specialaus internetinio tinklalapio esminio veiklos sutrikimo, kas, vadovaujantis CK 1.90 straipsnio 5 dalimi, nesudaro pagrindo tokį suklydimą laikyti esminiu ir sudarančiu sandorio pripažinimo negaliojančiu pagrindą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-524-686/2016).

17. Apeliacinės instancijos teismas taip pat padarė išvadą, kad ieškovo padaryta elgesio klaida kainos kėlimo metu negali būti laikoma pagrindu atšaukti varžytynes ir grąžinti jam varžytnių dalyvio mokesť. Ieškovas, varžytnėse dalyvavęs ne pirmą kartą, turėjęs pareigą susipažinti su varžytnių vykdymo tvarka (CPK 710 straipsnio 1 dalies 1 punktą), taip pat privalėjęs elgtis apdairiai bei rūpestingai, neturi pagrindo reikalauti, kad dėl minėtų jam keliamų elgesio standartų nesilaikymo jam nebūtų taikomos imperatyvios įstatymo nuostatos, reglamentuojančios atvejus, kai varžytnių dalyvio mokesťis yra ne grąžinamas varžytnių dalyviui, bet skiriamas skolininko skoloms ir vykdymo išlaidoms padengti (CPK 711 straipsnio 1 dalis). Nenustačius teisinio pagrindo grąžinti varžytnių dalyvio mokesť dėl ieškovo padarytos klaidos, nagrinėjamu atveju nėra galimas restitucijos taikymas, grąžinant varžytnių dalyvio mokesťis.

III. Kasacinio skundo ir atsilepimų į jį teisiniai argumentai

18. Ieškovas kasaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. spalio 16 d. sprendimą ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

18.1. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime nepagrįstai rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-524-686/2016, pateiktiais išaiškinimais, kadangi skiriasi ankstesnės civilinės bylos ir nagrinėjamos civilinės bylos faktinės aplinkybės, ginčo teisinis pagrindas, suklydimo teisiniai padariniai. Be to, apeliacinės instancijos teismas visiškai ignoravo nagrinėjamoje byloje nustatytas faktines aplinkybes dėl elektroninių varžytnių sistemos problemų, susijusių su apsauginėmis sistemos funkcijomis. Priešingai nei minėtoje kasacinio teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje, ginčo atveju nesuveikė abi sistemoje esančios užtikrinimo funkcijos (tiek užtikrinimo mygtukai „Ar tikrai siūlote“, tiek pranešimas „Jūs siūloma kaina ženkliai viršija didžiausią pasiūlytą kainą“), ir taip ieškovas, kaip atidus ir rūpestingas varžytnių dalyvis, buvo neapsaugotas nuo galimybės suklysti.

18.2. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nustatė, kad ieškovo suklydimui suvaldyti mygtukas „Ar tikrai sutinkate“ nesuveikė dėl ieškovo dvigubo paspaudimo, kadangi pats ieškovas nežino, kodėl jis nematė to įspėjimo mygtuko, o byloje nėra įrodymų, kas konkrečiai įvyko ieškovo atveju. Pagal programinį funkcijos „Ar tikrai siūlyti“ išdėstymą ieškovas, kaip ir bet kuris kitas vartotojas, galėjo nepamatyti tos įspėjimo funkcijos dviem atvejais: dėl staigaus pelės mygtuko dvigubo paspaudimo (vartotojams įprasto Windows aplinkoje) arba kompiuteriui, programinei įrangai, internetui ar elektroninių varžytnių sistemai vėluojant vykdyti vartotojo komandas (angl. input lag problema), t. y. vartotojas įveda skaičius ir paspaudžia „Siūlyti“, bet sistemos lange niekas nepasikeičia; realiai komanda yra vykdoma, tačiau vartotojas to nemato ir natūraliai mano, kad nepaspaudė, todėl veda ar spaudžia pakartotinai (toku būdu vietoj vieno skaičiaus ekrane galiausiai pasirodo du ar daugiau tų pačių skaičių).

18.3. Sistemos administratoriaus VĮ Registrų centro atstovai apeliacinės instancijos teismo posėdžio metu pripažino, kad elektroninių varžytnių sistemos vadove ir kitoje informacijoje nėra skelbiama, koks turi būti vartotojo kompiuteris ir programinė įranga, kad vartotojas, dirbdamas su elektroninių varžytnių sistema, nesusidurtų su input lag problema. Todėl šiuo atveju atsakomybė dėl netinkamai veikiančios elektroninių varžytnių sistemos tenka VĮ Registrų centrui, o ne ieškovui, kurio atliktas dvigubas paspaudimas, jeigu jį lėmė input lag problema, negalėtų būti priskirtas jo kaip vartotojo nepakankamam atidumui ir rūpestingumui.

18.4. Jeigu ne šioje byloje nustatytos sistemos ypatybės dėl mygtukų „Siūlyti“ ir „Ar tikrai siūlyti“ išdėstymo vietos (vienas ant kito) ir vienos funkcijos (sistema po paspaudimo „Siūlyti“ nepersikrauna), input lag problema nesukeltų neigiamų pasekmių. Vartotojas, pakartotinai paspaudęs „Siūlyti“, kai pirmojo paspaudimo jis nepamato dėl input lag (realiai jis jau yra paspaudęs mygtuką, bet mano, kad nepaspaudė, nes niekas nesikeičia), duotų vis tą pačią komandą, kol galiausiai ji būtų įvykdyta ir ekrane kitoje vietoje pasirodytų mygtukas „Ar tikrai siūlyti“. Kadangi ginčo atveju tai buvo vienas ir tas pats mygtukas, vartotojas, input lag atveju pakartotinai paspaudęs ant „Siūlyti“, įspėjimo funkcijos „Ar tikrai siūlyti“ net nebūtų pamatęs. Tai neįrodo, kaip būtent taip buvo ieškovo atveju, tačiau pagal šioje byloje nustatytas aplinkybes yra žinoma, kad taip galėjo būti.

18.5. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai sprendė, kad ginčo atveju ieškovo suklydimas pasiūlant per didelę turto kainą atitinka CK 1.90 straipsnio 5 dalies nuostatas, pagal kurias suklydimas negali būti laikomas turinčiu esminę reikšmę, jeigu šalis suklydo dėl savo didelio neatsargumo arba dėl aplinkybių, dėl kurių riziką buvo prisiėmęs ji pati (ieškovas varžytnėse dalyvavo ne pirmą kartą, turėjo pareigą susipažinti su varžytnių vykdymo tvarka, privalėjo elgtis apdairiai bei rūpestingai). Priešingai, byloje esantys įrodymai patvirtina, kad ieškovas varžytnėse realiai dalyvavo tik vieną kartą, kitą kartą varžytnėse, prisijungęs iš ieškovo paskyros, dalyvavo jo tėvas, o dar kitą kartą ieškovas tik registravosi varžytnėse, bet neteikė kainos pasiūlymo. Be to, elektroninių varžytnių vykdymo tvarkoje (instrukcijoje) nėra atskleista šioje byloje nustatyta informacija apie tai, kad dvigubo pelės paspaudimo ar pakartotinės komandos atveju (input lag problema) vartotojai nepamatyti įspėjimo funkcijos „Ar tikrai siūlyti“, taip pat nėra nurodyta, kokia turi būti vartotojo programinė ir techninė įranga, kuri leistų išvengti input lag situacijos, o vartotojas neturi galimybės ištestuoti sistemą faktiškai nedalyvaudamas varžytnėse (nėra sistemos parodomosios versijos ir pan.). Kadangi ieškovas yra eilinis vartotojas, jo pareigos elgtis apdairiai bei rūpestingai standartas šiuo atveju negali būti aiškinamas taip, kad ieškovas, prieš dalyvaudamas varžytnėse, neva turėjo pareigą programiškai išanalizuoti elektroninių varžytnių sistemos struktūrą, ištestuoti tą sistemą su savo kompiuterine ir programine įranga.

18.6. Apeliacinės instancijos teismo išvada dėl to, kad ieškovo atžvilgiu turi būti taikomos imperatyvios įstatymo nuostatos, reglamentuojančios atvejus, kai varžytnių dalyvio mokesťis yra ne grąžinamas varžytnių dalyviui, bet skiriamas skolininko skoloms ir vykdymo išlaidoms padengti (CPK 711 straipsnio 1 dalis), nėra pagrįsta. CPK 711 straipsnio 1 dalies nuostata įtvirtina varžytnių įmokos paskirstymą dviem konkrečioms tikslams, bet nereglementuoja, kas turi

būti daroma su varžytynių įmoka tuo atveju, kai visa skolininko suma yra sumokėta ir visos vykdymo išlaidos padengtos. Šioje byloje nustatyta, kad už varžytynėse parduotą turtą gauta suma ir trijų klaidomis įvedant kainos pasiūlymą pasibaigusį turto varžytynių dalyvių įmokos viršijo skolininko skolas, o antstolis nagrinėjamoje byloje nepateikė jokių įrodymų, pagrindžiančių savo byloje patirtas vykdomąsias išlaidas, jų dydį, dėl to nėra nustatyta, ar ieškovo sumokėtas varžytynių dalyvio mokestis iš tikrųjų buvo skirtas vykdomo išlaidos padengti.

18.7. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai atmetė ieškovo abejones dėl *CPK* įtvirtinto teisinio reguliavimo atitikties Lietuvos Respublikos *Konstitucijai*:

18.7.1. pagal *CPK 711, 713* ir *717* straipsniuose nustatytą teisinį reguliavimą, netgi sąžiningas varžytynių dalyvio suklydimas, nulemtas elektroninių varžytynių sistemos trūkumų ar bet kokių kitų faktų, nėra pagrindas pripažinti varžytynes neįvykusiomis ar grąžinti varžytynių dalyvio mokestį suklydusiam varžytynių dalyviui;

18.7.2. pagal *CPK 711* straipsnį varžytynių dalyvio mokestis yra skiriamas skolininko skoloms grąžinti, t. y. kito asmens prievolėms įvykdyti, kai varžytynių dalyvis nėra atsakingas už skolininko skolas kreditoriui, jo su kreditoriumi (išieškotoju) nesieja jokie teisiniai santykiai, o prievolę įvykdęs asmuo netgi neįgyja į skolininką regresio teisės. Įstatymas varžytynių dalyvio įmokos pasisavinimo niekaip nesieja su realiu skolos dydžiu, kadangi *CPK* nesuteikia varžytynių dalyviui teisės reikalauti iš antstolio pateikti įrodymus, pagrindžiančius tą prievolę, ginčyti atitinkamos skolinės prievolės, kuri yra vykdoma jo iššomis, dydžio ir (ar) pagrįstumo (pvz., neprotingų delspinių);

18.7.3. įstatymas varžytynių dalyvio įmokos negrąžinimo priežastiniu ryšiu nesieja su jokiais faktinėmis vykdomo išlaidomis, antstolis neturi pareigos pagrįsti savo išlaidas, o varžytynių dalyvis neturi teisės iš antstolio reikalauti pateikti įrodymus, pagrindžiančius tas išlaidas, taip pat neturi teisinio pagrindo reikalauti, kad antstolis jam grąžintų įmokos dalį, kuri viršija faktiškai antstolio patirtas išlaidas.

18.8. Jeigu šioje byloje nebūtų nustatyti faktai apie elektroninių varžytynių sistemos trūkumus, tai suklydęs ieškovas dėl savo nerūpestingumo bei neatidumo turėtų atlyginti tik tas išlaidas, kurios yra jo klaidos pasekmė. Pavyzdžiui, varžytynių organizavimo išlaidas (tiesioginius), prarastos galimybės pinigine išraiška (netiesioginius). Galiojančiame įstatyme nustatytas varžytynių dalyvio mokesčio 10 procentų nuo pradinės turto pardavimo kainos skyrimas išieškotojo bei skolininko interesams patenkinti nesuderinamas su jokiais objektyviais padarytų nuostolių apskaičiavimo principais, tokiu būdu pritaikant asmeniui neproporcingas turtines sankcijas, kurios yra ne kompensuojamojo, bet baudinio pobūdžio.

19. Kartu su kasaciniu skundu ieškovas pateikė prašymą kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą su prašymu spręsti: 1) ar *CPK 711* straipsnio 1 dalis ta apimti, kuri nustato suklydusio varžytynių dalyvio sumokėto dalyvio mokesčio skyrimą skolininko skoloms ir vykdomo išlaidoms padengti, neprieštarauja *Konstitucijos 23* straipsniui (nuosavybės neliečiamumo principui), *29* straipsnio 1 daliai (lygiateisiškumo principui), *30* straipsniui (konstituciniam žalos atlyginimo proporcingumo principui); 2) ar *CPK 713* straipsnis ta apimtimi, kuria nenumatyta galimybė suklydusiam varžytynių dalyviui atšaukti savo klaidingai nurodytą pasiūlymo kainą, neprieštarauja konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams; 3) ar Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso 717* straipsnio 1 dalis ta apimtimi, kurioje nenumatyta galimybė, kai varžytynių dalyvis suklydo nurodymas pasiūlymo kainą, paskelbti varžytynes neįvykusiomis, neprieštarauja *Konstitucijoje* įtvirtintam teisingumo principui, *Konstitucijos 109* straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams. Prašymas grindžiamas šiais argumentais:

19.1. Teisinis reguliavimas, sudarantis galimybę skolininko prievolę išieškotojui visiškai (ar iš dalies) padengti suinteresuotų asmenų sąskaita, pačiam skolininkui nepatiriant jokių turinių praradimų, pažeidžia vykdomo proceso dalyvių interesų pusiausvyrą, tuo labiau tokiame kontekste, kad varžytynių dalyviui, kuris atsisakė sudaryti sandorį dėl to, kad suklydo dėl kainos, yra ribojamos teisės į pažeistų interesų gynimą ir taikomos sankcijos.

19.2. Dalyvaujant varžytynėse, iki jų įvykimo tarp šalių egzistuoja ikisutartiniai teisiniai santykiai, kuriuose šalis turi vienintelę pareigą – elgtis sąžiningai. Ši pareiga apima ir pareigą nepradėti derybų, neturint rimto ketinimo sudaryti sutartį. Jei šalis pažeidžia šią pareigą, ji turi atlyginti tiesioginius nuostolius. Tuo tarpu varžytynių dalyvių mokesčio (10 procentų nuo pradinės parduodamo turto kainos) praradimas nėra susijęs su tiesioginių nuostolių atlyginimu. Įstatyme nustatytos de facto baudinės netesybos. Atsakovas nepatyrė tokio dydžio nuostolių, kuris atitiktų 8760 Eur sumą. Varžytynių dalyvių mokesčio tikslas – užtikrinti, kad varžytynėse dalyvautų asmenys, kurie realiai gali sumokėti turto pardavimo kainą, o ne nustatyti baudines netesybas asmeniui už jo suklydimą varžytynių metu. Taigi *CPK 711* straipsnio norma įtvirtina baudinio pobūdžio netesybas. Tuo tarpu tiek *CK*, tiek kasacinio teismo praktika leidžia tik kompensacinio pobūdžio netesybas. Nors pagal bendrąją taisyklę teismas netesybas gali mažinti, *CPK* tokia galimybė nėra numatyta. Kadangi ieškovo atsakomybė nagrinėjamo atveju skiriasi nuo kitų asmenų, esančių ikisutartinuose santykiuose, atsakomybės, toks ieškovo išskyrimas nėra konstitucijai pagrįstas, prieštarauja *Konstitucijos 29* straipsnyje įtvirtintam lygiateisiškumo principui. Net ir laikant, kad varžytynių dalyvis dėl savo nerūpestingumo ir neatidumo turi atlyginti nuostolius dėl varžytynių organizavimo bei sandorio nesudarymo, jų apimtis neturėtų būti didesnė nei realiai patirta žala. Varžytynių dalyvio mokesčio skyrimas skolininko ir išieškotojo interesų patenkimui, iš esmės preziumuojant, kad būtent tokiu mokesčio dydžiu yra padaryta žala, nesuderinamas su jokiais objektyviais padarytų nuostolių apskaičiavimo principais. Todėl toks reguliavimas pažeidžia ne tik teisingumo, proporcingumo, sąžiningumo principus, bet ir prieštarauja *Konstitucijos 23, 28, 29, 30* straipsniams.

20. Trečiasis asmuo VĮ Turto bankas atsiliepimu į kasacinį skundą prašo Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. spalio 16 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

20.1. Nagrinėjamos bylos atveju varžytynės negalėjo būti atšauktos *CPK 703* straipsnio pagrindu vien dėl to, kad jose parduodamo turto kaina buvo pasiūlyta per klaidą. Ieškovas, dalyvaudamas elektroninėse varžytynėse, prisiėmė riziką ir atsakomybę už savo veiksmus varžytynių metu. Be to, laikantis *CPK 703* straipsnio 1 dalyje įtvirtinto reglamentavimo, ieškovo suklydimas įvedant kainos pasiūlymą neatitinka įstatyme įtvirtintų sąlygų, kurioms esant varžytynės gali būti atšauktos.

20.2. Nagrinėjamo atveju ieškoviui atsakius mokėti visą sumą už varžytynėse pirktą turtą (paprašius atšaukti varžytynes), antstolis, vadovaudamasis *CPK 717* straipsnio 3 punktu, varžytynes paskelbė neįvykusiomis, ir, vadovaudamasis *CPK 711* straipsnio 1 dalimi, negrąžino ieškoviui varžytynių dalyvio mokesčio. Tokiu būdu ieškoviui už savo įsipareigojimų nevykdymą pagrįstai buvo pritaikyta įstatyme nustatyta sankcija – varžytynių dalyvio įmokos praradimas.

20.3. Varžytynėse dalyvaudamas ieškovas patvirtino, kad susipažino su Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatyta varžytynių vykdymo tvarka ir su ja sutiko. Be to, atidus ir rūpestingas asmuo, prieš dalyvaudamas varžytynėse, privalo susipažinti su elektroninių varžytynių portale skelbiama Elektroninių varžytynių ir aukcionų portalo naudojimosi instrukcija ir vaizdo instrukcija, kurioje nuo 1 min.13 sek. aiškiai parodytas mygtuko „Siūlyti“ paspaudimas ir po jo kitas veiksmas – mygtuko „Ar tikrai siūlyte“ paspaudimas.

20.4. Ieškovo suklydimą lėmė ne mygtukų „Siūlyti“ ir „Ar tikrai siūlyti“ seka ir išdėstymas, o ieškovo atliktas dvigubas mygtuko paspaudimas, kurį jis atliko pats įrašęs į kainos siūlymo langą savo kainą. Ieškovas, žinodamas, kokią sumą jis buvo pasiruošęs sumokėti už varžytynėse parduodamą turtą, nepasinaudojo galimybe ir nepasirinko automatinio varžytynių vykdymo būdo, kuris būtų papildomai apsaugojęs jį nuo suklydimo siūlant kainą.

20.5. Varžytynių sistema buvo sukurta vadovaujantis šiuolaikiniais naudotojų sąsajos patogumo standartais, kuriais remiantis visose internetinių technologijų pagrindu sukurtose sistemose naudojamas intuityvus „užvesk ir paspausk“ principo sprendimas. Dvigubas numatytasis paspaudimas nėra naudojamas internetinių technologijų pagrindu kuriamose sistemose. Aplinkybės, kad ieškovas, neįsitikinęs siūlytos kainos tikslumu, patvirtino klaidingai įvestą sumą, nepriklausė nei nuo antstolio, nei nuo VĮ Registrų centro neteisėtų veiksmų ar neveikimo, dėl to nėra pagrindo nukrypti nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. *3K-3-524-686/2016*, suformuotos praktikos.

21. Trečiasis asmuo valstybės įmonė Registrų centras atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, o Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. spalio 16 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

21.1. Iš kasacinio skundo matyti, kad ieškovas iš esmės nesutinka su jam nepalankių aplinkybių nustatymu ir toliau įrodinėja savo suklydimą dėl Registrų centro administruojamos elektroninės sistemos sutrikimų, nepaisydamas to, kad šios aplinkybės buvo paneigtos apeliacinės instancijos teisme. Kasaciniu skundu nėra keliamas klausimas dėl įrodinėjimą bei įrodymų vertinimą reglamentuojančių teisės normų netinkamo aiškinimo bei taikymo.

21.2. Kasaciniame skunde ieškovas kelia fakto klausimus ir remiasi aplinkybėmis, kuriomis nesirėmė nei ieškinyje, nei bylos nagrinėjimo teisme metu. Taigi ieškovo kasaciniame skunde keliamą naują versiją dėl input lag problemos negali būti kasacijos dalykas (*CPK 353* straipsnio 1 dalis). Ieškovas teigia, kad byloje nėra įrodymų, jog mygtukas „Ar tikrai siūlote“ nesuveikė dėl ieškovo dvigubo paspaudimo, tokiu būdu siekdamas įrodyti, kad problema yra elektroninių varžytynių sistema, o ne jo paties nepakankamai apdairus, nerūpestingas elgesys. Tokia pozicija yra nepagrįsta, nes apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad mygtukas „Ar tikrai siūlote“ suveikė tinkamai, tačiau per savo skubėjimą atlikdamas dvigubą paspaudimą arba dėl kitų aplinkybių ieškovas pelė jį paspaudė per greitai ir taip pateikė savo klaidingą kainos pasiūlymą. Ieškovas nuo pirminio ieškinio pateikimo iki dabar, priklausomai nuo byloje nustatytų faktinių aplinkybių, vis keičia savo poziciją, taip visą atsakomybę dėl savo paties neapdairaus elgesio bandydamas perkelti kitiems asmenims. Be to, ieškovas, nurodydamas input lag problemą kaip tą, kuri nelėmė jo suklydimo, bet galėjo jį lemti, pats nežino savo tikrųjų suklydimo priežasčių, dėl to netinkamai įgyvendino savo pareigą įrodyti aplinkybes, sudarančias savo reikalavimų pagrindą.

21.3. 2016 m. spalio 10 d. vykstant varžytynėms Nr. 127053 mygtukas „Siūlyti“ ir mygtukas „Ar tikrai siūlote“ buvo suprogramuoti taip, kad, dalyviams paspaudus mygtuką „Siūlyti“, toje pačioje vietoje iš karto atsirasdavo mygtukas „Ar tikrai siūlote“. Todėl tie asmenys, kurie atlikdavo dvigubus pelės paspaudimus, tokiu būdu galėjo paspausti vieną, o po to iš karto ir kitą mygtuką, nes pelė buvo užvesta ant tos pačios vietos ekrane. Mygtukas „Ar tikrai siūlote“ yra parodomas visais atvejais. Todėl tik pats vartotojas savo veiksmais, t. y. labai greitai suspaudydamas vieną po kito atsirandančius mygtukus, gali nulemti suklydimą. Kasacinio skundo argumentai dėl tariamai netinkamo elektroninių varžytynių sistemos veikimo ir Registrų centro atsakomybės yra nepagrįsti, kadangi elektroninių varžytynių sistema veikė taip, kad kiekvienas atidus ir rūpestingas varžytynių dalyvis būtų turėjęs technines galimybes ištaisyti klaidą nepateikdamas siūlymo į duomenų bazę.

21.4. Tai, kaip kokybiškai bei greitai veikia kiekvieno iš dalyvių turima kompiuterinė technika, ar jo įsidięta naršyklė veikia tinkamai, ar kokybiškas interneto ryšys ir pan., yra jau ne Registrų centro, bet paties dalyvio atsakomybė. Varžytynių vadove yra nurodytas vienintelis reikalavimas – tai tam tikra naršyklė ir jos versija, kurios pakanka tam, kad sistema veiktų taip, kaip numatyta.

21.5. Ieškovas, kasaciniame skunde teigdamas, kad apeliacinės instancijos teismas neturėjo vadovautis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarimi, priimta civilinėje byloje Nr. *3K-3-524-686/2016*, remiasi selektyviai pateikiamomis faktinėmis aplinkybėmis, jas savaip interpretuodamas. Šis kasacinio skundo argumentas yra nepagrįstas, nes abiejose civilinėse bylose sprendžiamas ginčas dėl galimybės grąžinti elektroninių varžytynių metu sumokėtą dalyvio mokesť, pastarajam suklydus siūlant per didelę (jo tikrosios valios neatitinkančią) parduodamo turto kainą.

21.6. Ieškovas, savo kasaciniame skunde nurodydamas, kad, byloje nesant vykdymo išlaidas patvirtinančių įrodymų, jam nepagrįstai negrąžinamas varžytynių dalyvio mokesťis, kelia ne teisės, bet fakto klausimą.

21.7. Kasacinio skundo argumentai, jog ieškovas nepagrįstai buvo pripažintas suklydusiu dėl savo didelio neatsargumo arba dėl aplinkybių, dėl kurių jis pats buvo prisiėmęs riziką, yra nepagrįsti:

21.7.1. aplinkybė, kad ieškovo vardu ankstesnėse varžytynėse dalyvavo ne jis, o jo tėvas, nesudaro pagrindo ieškovo elgesį vertinti vadovaujantis žemesniais elgesio ir atidumo bei rūpestingumo standartais, kadangi pagal varžytynės reglamentuojančius teisės aktus savo vardu į varžytynes užsiregistravęs dalyvis jose privalėjo dalyvauti pats arba nurodyti savo atstovą bei atstovavimo pagrindą (*CPK 710* straipsnio 1 dalies 1 punktą, 3 punktą);

21.7.2. ieškovas, žinodamas, kad neturi dalyvavimo varžytynėse patirties, turėjo pasirinkti tokį dalyvavimo jose ir kainos kėlimo būdą, kuris būtų geriausiai atitikęs jo patirtį, t. y. kainos didinimą automatinio būdu;

21.7.3. tai, jog ieškovas, priešingai nei bet kuris kitas vidutinis protingas asmuo, naršyklės sistema naudojosi kiekvieną veiksmą atlikdamas dvigubu pelės paspaudimu, nesudaro pagrindo teigti, kad būtent toks ir yra taikomas elgesio standartas, ypač atsižvelgiant į tai, kad visose internetinių technologijų pagrindu sukurtose sistemose naudojamas intuityvus „užvesk ir paspausk“ (angl. point and click) sprendimas.

22. Atsakomas antstolis D. Šidlauskas atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, o Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. spalio 16 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

22.1. Vykdomo procesas yra imperatyviai reglamentuojamas viešosios teisės (proceso teisės) normų, todėl visi šio proceso dalyviai privalo griežtai laikytis *CPK* ir jo pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatytos teismo sprendimų vykdymo tvarkos. Antstolis negali atšaukti varžytynių ar paskelbti įvykusių varžytynių neįvykusiomis nesant įstatyme nustatyto teisinio pagrindo. Nagrinėjamu atveju nebuvo teisinio pagrindo atlikti šiuos procesinius veiksmus.

22.2. Ieškovas, dalyvaudamas varžytynėse, vykstančiose elektroniniu būdu, turėjo būti atidus ir rūpestingas siūlydamas kainos pokyčio dydį, kadangi buvo susipažinęs su Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatytos formos dokumentu – Patvirtinimu apie susipažinimą su varžytynių vykdymo, antstolių veiksmų apskundimo tvarka ir turto pardavimo iš varžytynių galimomis pasekmėmis (Sprendimų vykdymo instrukcijos 23 priedas).

22.3. Kasaciniame skunde keliami ne teisės aiškinimo ir taikymo, o fakto klausimai negali būti kasacijos objektas.

22.4. Ieškovo teiginiai, kad vykdomojoje byloje antstolis iš viso gavo daugiau lėšų, negu buvo reikalinga skolininko skolai ir vykdomo išlaidoms padengti, neatitinka tikrovės. Išieškotina sumą iš skolininko sudarė ne tik 153 580,56 Eur skola, bet ir 16 procentų metinių palūkanų, skaičiuotųjų nuo 2013 m. kovo 15 d. (vien tik metinės palūkanos per vienerius metus sudaro daugiau kaip 24 000 Eur). Net ir paskirsčius ieškovo įmokėtą varžytynių dalyvio įmoką (8760 Eur, iš kurių išieškotojui „Luminor Bank“ buvo išmokėta 8504,08 Eur, antstoliui – 255,92 Eur), vykdomojoje byloje liko nepadengta 117 035,39 Eur skolos dalis bei dalis metinių palūkanų.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl prašymo kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl teisės akto atitikties Konstitucijai vertinimo

23. *Konstitucijos 110* straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisėjas negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja *Konstitucijai*. Pagal Konstitucinio Teismo jurisprudenciją teismas, vykdydamas teisingumą, turi vadovautis tik *Konstitucijai* neprieštaraujančiais įstatymais ir kitais teisės aktais, negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja *Konstitucijai* (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2006 m. kovo 28 d. nutarimai).

24. *CPK 3* straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad tuo atveju, jeigu yra pagrindas manyti, jog įstatymas arba kitas teisės aktas ar jo dalis, kurie turėtų būti taikomi konkrečioje byloje, gali prieštarauti *Konstitucijai* ar įstatymams, teismas sustabdo bylos nagrinėjimą ir, atsižvelgdamas į Konstitucinio Teismo kompetenciją, kreipiasi į jį prašydamas spręsti, ar tas įstatymas arba teisės aktas ar jo dalis atitinka *Konstituciją* ar įstatymus.

25. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad *CPK 3* straipsnio 3 dalyje yra įtvirtinta teismo pareiga, atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes ir toje byloje taikytino konkretaus teisės akto turinį, kreiptis į Konstitucinį Teismą, jeigu yra pagrindas manyti, kad įstatymas ar kitas teisės aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja *Konstitucijai* ar įstatymams. Teismas byloje iškilusį (ar bylos šalies iškelta) klausimą dėl kreipimosi į Konstitucinį

Teismą sprendžia savo nuožiūra, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes. Įstatyme nustatytas tik vienas pagrindas, kada teismas privalo kreiptis: kai teismui konkrečioje byloje kyla pagrįstų abejonių dėl taikytino įstatymo ar kito teisės akto konstitucingumo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. liepos 5 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-314-378/2017 57 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).

26. Siekiant tinkamai įvertinti ieškovo kasaciniame skunde ir prašyme dėl kreipimosi į Konstitucinį Teismą išdėstytus argumentus dėl *CPK 711* straipsnio 1 dalyje, *713* straipsnyje ir *717* straipsnio 1 dalyje įtvirtintų teisės normų atitikties *Konstitucijai*, būtina sistemaiškai įvertinti vykdymo proceso esmę, paskirtį ir jo ypatumus.

27. Visų pirma vykdymo procesas yra teismo sprendimų vykdymą užtikrinantis institutas. Teismo procesinio sprendimo priėmimas dažniausiai nereiškia civilinio proceso pabaigos – tam, kad būtų realiai apgintos sprendime nustatytos byloje dalyvaujančių asmenų teisės ir teisėti interesai, ji būtina įvykdyti. Byloje dalyvaujančių asmenų interesus labiausiai atitinka savanoriškas teismo sprendimo įvykdymas, tačiau tuo atveju, kai įpareigota šalis savanoriškai teismo sprendimo nevykdo, šis vykdomas priverstinai. Efektyvus ir greitas teismo sprendimų priverstinis vykdymas yra viena iš esminių teisingo, teisėto ir kokybiško teisingumo vykdymo prielaidų. Vadovaujantis *CPK 634* straipsnio 2 dalimi, antstolis privalo savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus.

28. Antra, vykdymo proceso specifinė paskirtis nulemia ir specifinę antstolio padėtį vykdymo procese. Antstolis – tai valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė, be kitų, suteikia vykdomųjų dokumentų vykdymo funkcijų (Lietuvos Respublikos *antstolių įstatymo* 2 straipsnio 1 dalis, *21* straipsnio 1 dalis). Antstolis vykdymo procese veikia tam, kad, naudodamasis įstatymo suteiktomis teisėmis, užtikrintų teisėtą teismo sprendimų vykdymą. Vadovaujantis *Antstolių įstatymo* 3 straipsnio 1 dalimi, antstoliai, atlikdami savo funkcijas, privalo vadovautis antstolių veiklos teisėtumo, kooperacijos ir demokratiškumo, taip pat civilinio proceso principais. Antstolis privalo sąžiningai atlikti profesines pareigas, neatskleisti profesinės veiklos metu jam paaiškėjusių asmeninio gyvenimo aplinkybių, saugoti komercines ir kitas įstatymų saugomas paslaptis. Vykdydamas vykdomuosius dokumentus, antstolis privalo imtis visų teisėtų priemonių tinkamai apginti ieškotojo interesus, nepažeisdamas kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų. Antstolio, kaip valstybės įgalioto asmens, veikla yra griežtai reglamentuota. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, atsižvelgiant į antstolio specifinę padėtį ir jo vykdomas funkcijas, antstolis, kaip viešosios teisės subjektas, privalo veikti tik pagal jam suteiktus įgaliojimus (kompetenciją) (lot. intra vires), o bet koks ultra vires (viršijant įgaliojimus) veikimas vertintinas kaip antstolio veiklos teisėtumo principo pažeidimas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-277/2008, 2010 m. vasario 8 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-40/2010, 2012 m. gegužės 25 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-157/2012; kt.).

29. Trečia, vykdymo procesas yra priverstinė teismo sprendimo vykdymo forma. Skolininkui, nevykdančiam savo įsipareigojimų, gali būti taikomos turtinio poveikio priemonės ir skola išieškoma priverstinai. Viena iš tokių priemonių yra turto pardavimas iš varžytynių. Varžytynėse skolininko turtas realizuojamas (parduodamas) priverstinai, o iš lėšų, gautų už parduotą turtą, atsiskaitoma su kreditoriumi. Bylose, susijusiose su priverstiniu teismo sprendimų vykdymu, nuosavybės apsaugos kontekste (Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnis) Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) yra ne kartą konstatavęs, kad kišimasis į nevaržomą naudojimąsi asmens turto šiame proceso etape yra skirtas tam, kad būtų vykdomi teismų sprendimai, įpareigojantys pareiškėją sumokėti sumas, kurias jis skolingas savo kreditoriui. Tokiu būdu siekiama užtikrinti teisinį tikrumą vykdančiam teismo sprendimui, o tai neabejotinai yra visuomenės interesas (EŽTT 2007 m. liepos 10 d. sprendimas byloje Kanala prieš Slovakiją, peticijos Nr. 57239/00, par. 55).

30. Taigi vykdymo proceso teisinis reguliavimas pirmiausia skirtas ieškotojo – asmens, kurio naudai yra priimtas teismo sprendimas, teisių ir teisėtų interesų apsaugai. Kartu vykdymo procesas yra grindžiamas bendraisiais teisiniais teisėtumo, interesų derinimo ir proporcingumo principais, kurie reiškia, kad antstolis, vykdydamas vykdomuosius dokumentus, privalo imtis visų teisėtų priemonių ieškotojo interesams tinkamai apginti, nepažeisdamas kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų (*Antstolių įstatymo* 3 straipsnio 1 dalis). Išieškotojo ir skolininko interesų derinimo ir interesų pusiausvyros paieška vykdomo procese imperatyvai suponuoja, kad priverstinis turto realizavimo procesas būtų organizuojamas taip, kad kreditorius gautų savo reikalavimų patenkinimą, kartu užtikrinant skolininko interesus tuo aspektu, jog turtas nebūtų parduotas už per mažą kainą, o teismo sprendimas būtų įvykdytas kuo ekonomiškiau. Taigi vykdymo procesu turi būti užtikrinama teisinga pusiausvyra tarp iš esmės konkuruojančių skolininko ir kreditoriaus interesų.

31. Ketvirta, nors vykdymo proceso šalys yra ieškotojas ir skolininkas, vis dėlto vykdymo proceso metu susiklosto įvairūs teisiniai santykiai, kai vykdymo veiksmai gali sukelti teisių padarinių ir tretiesiems asmenims, kurie laikomi suinteresuotais asmenimis vykdymo procese. Atsižvelgiant į vykdymo proceso specifiką ir siekiant užtikrinti visų asmenų interesų pusiausvyrą, vykdymo proceso taisyklės yra detalios sureguliuotos *CPK* ir jo normų taikymo tvarką nustatančioje Sprendimų vykdymo instrukcijoje ir kituose norminiuose teisės aktuose (*CPK 583* straipsnio 1 dalis). Šios taisyklės yra viešosios teisės normomis įtvirtintos taisyklės.

32. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad priverstinio turto pardavimo vykdančiam teismo sprendimą procese turi būti užtikrinta viešųjų ir privačių vykdymo proceso dalyvių interesų pusiausvyra. Viešieji interesai: įstatymų tinkamas vykdymas, vykdymo proceso skaidrumas, skolininko ir kreditoriaus teisėtų interesų apsauga, vykdymo proceso metu susiformavusių teisiųjų santykių stabilumas, teisėtų lūkesčių apsauga. Be nurodytų interesų, vykdymo proceso dalyviai turi privačius interesus: skolininko – gauti kuo didesnę kainą už savo turtą, kreditoriaus – užtikrinti jo reikalavimų patenkinimą; kitų dalyvių – įsigyti varžytynėse parduodamą daiktą už priimtą kainą, užtikrinti įgytų teisių stabilumą. Vykdomo proceso dalyvio reikalaujamas jo teisių gynimas, kurio poreikis iš esmės lemia ne nurodomas formalus įstatymo pažeidimas, bet konkrečiu atveju nepalankiai susiklosčiusios aplinkybės ir neišsipildę lūkesčiai, gali sukelti tiek viešojo, tiek privačių interesų pažeidimus. Toks vieno asmens teisių ir interesų gynimo būdas, darant žalą kitiems teisėtiems interesams, pažeidžiant jų pusiausvyrą, negali būti pripažintas proporcingu ir tinkamu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-592-469/2015; 2020 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-171-969/2020, 31 punktas).

33. Penkta, bendroji vykdymo proceso taisyklė yra ta, kad, vykdančiam teismo sprendimą priteisti pinigus, areštuotas skolininko turtas realizuojamas, o gautos sumos, atskaičius vykdymo ir su juo susijusias išlaidas, perduodamos ieškotojui. Jei išieškota pinigų suma yra didesnė, negu reikia reikalavimams pagal vykdomuosius dokumentus ir vykdymo išlaidoms padengti, antstolis privalo išieškotas lėšas ar jų dalį, viršijančias minėtus reikalavimus, grąžinti skolininkui (pvz., Sprendimų vykdymo instrukcijos 17 priedo 4 punktas, *CPK 689* straipsnio 7 dalis).

34. Šešta, vykdančiam išieškojimui iš skolininko turto, viena iš reikšmingiausių procesinių skolininkui priklausančio turto realizavimo formų yra varžytynės. Varžytynėse skolininko turtas priverstinai realizuojamas (parduodamas), o iš lėšų, gautų už parduotą turtą, atsiskaitoma su kreditoriumi. Varžytynių esmę sudaro tai, kad apie skolininkui priklausančio turto pardavimą yra skelbiama viešai, o turtas parduodamas tam varžytynių dalyviui, kuris pasiūlo didžiausią kainą. Tokiu būdu skolininko turto pardavimas iš varžytynių būdas leidžia užtikrinti skolininko ir ieškotojo interesų pusiausvyrą, nes už parduodamą turtą siekiama gauti kiek įmanoma didesnę sumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-189-684/2020, 19 punktas ir kt.). Varžytynių specifika pasireiškia tuo, kad jomis, priverstinai vykdančiam vykdomajam dokumentui, siekiama užtikrinti skolininko turto realizavimo visapusišką efektyvumą, t. y. užtikrinti tokių varžytynėse parduodamo turto realizavimą, kuris atitiktų tiek skolininko, tiek ieškotojo interesus bei garantuotų varžytynių dalyviams galimybę, laikantis varžytynių tvarką reglamentuojančių teisės aktų, efektyviai ir sąžiningai dalyvauti varžytynėse.

35. *CK 6.419* straipsnio 3 dalis nustato, kad aukcionas gali būti savanoriškas ir priverstinis. Nors turto pardavimas iš varžytynių panašus į aukcioną, tačiau tai yra specialus turto pardavimo būdas. Varžytynių, kaip priverstinio aukciono, ypatumus nustato *CPK*. Taigi esminis skirtumas tarp varžytynių ir aukciono visų pirma yra tas, kad varžytynės yra priverstinis aukcionas, o antra, kad jų, kaip priverstinio aukciono, vykdymo tvarka ir sąlygos yra nustatytos viešosios teisės normomis. Kartu tai reiškia, kad varžytynių dalyvių teises ir pareigas nustato įstatymas, o jų turinį nulemia ne sutarties laisvės principas, o imperatyvios įstatymo normos. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija atmeta kaip nepagrįstus ieškovo argumentus, kad turto pardavimui iš varžytynių yra taikomos prievolių teisė, įskaitant sutarčių sudarymą ir netesybas, reguliuojančios teisės normos.

36. Turto pardavimas elektroninėse varžytnėse buvo įtvirtintas 2011 m. birželio 21 d. *CPK* pakeitimo ir papildymo įstatymu Nr. XI-1480, keičiant varžytinių teisinį reguliavimą ir atsisakant turto pardavimo iš varžytinių antstolio kontorose (minėtos varžytinių teisinį reguliavimą keičiančios *CPK* normos įsigaliojo nuo 2013 m. sausio 1 d.). Nors pagrindinės varžytinių procedūros iš esmės išliko tos pačios, tačiau reikiami pakeitimai buvo padaryti, atsižvelgiant į informacinių ir elektroninių ryšių technologijų panaudojimo ypatumus varžytinių procese. Minėto *CPK* pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamajame rašte Nr. XIP-1409 nurodyta, kad, parduodant turtą elektroninėse varžytnėse, tikimasi užtikrinti varžytinių skaidrumą ir viešumą, sulaukti didesnio varžytinių dalyvių skaičiaus, aktyvesnio varžymosi dėl parduodamo turto, tokiu būdu realizuojant turtą už aukščiausią kainą.

37. Taigi efektyvios ir operatyvios varžytnės, kurių metu turtas parduodamas už įmanomai aukščiausią kainą, yra ne tik svarbi teismo sprendimo įvykdymo užtikrinimo prielaida, bet ir vykdomo proceso dalyvių (skolininko ir išieškotojo) bei kitų suinteresuotų asmenų teisėtų interesų pusiausvyros užtikrinimo priemonė. Tačiau pagal *CPK* ne kiekvienos paskelbtos varžytnės yra užbaigiamos skolininko turto realizavimu. Vykdomo proceso ir varžytinių ypatumai lemia, kad varžytnės gali būti atšauktos, paskelbtos neįvykusiomis, o turto pardavimo iš varžytinių aktas gali būti pripažintas negaliojančiu išimtinai *CPK* nustatytais atvejais.

38. Viena iš dalyvavimo varžytnėse sąlygų, įtvirtintų *CPK 710* straipsnyje, yra varžytinių dalyvių pareiga sumokėti varžytinių dalyvio mokesť, kurį sudaro 10 procentų pradinės parduodamos turto kainos (*CPK 710* straipsnio 1 dalies 4 punktas). Varžytinių dalyvio mokesčio esminis tikslas – užtikrinti dalyvio ketinimo dalyvauti varžytnėse ir nupirkti iš varžytinių parduodamą turtą, jei varžytinių dalyvis būtų pripažintas laimėjusiu, rimtumą ir įsipareigojimo dėl kainos, už kurią buvo parduotas turtas, sumokėjimo įvykdymą, kartu užkertant kelią varžytinių dalyvių piktnaudžiavimui. Šio esminio varžytinių tikslo įgyvendinimas užtikrinamas įstatyme nustatyta sankcija, remiantis kuria, jei varžytnės laimėjęs varžytinių dalyvis per nustatytą terminą nesumoka visos turto kainos, varžytnės paskelbtos neįvykusiomis, o varžytinių dalyvių mokesťis *CPK 753* straipsnyje nustatyta tvarka skiriamas skolininko skoloms ir vykdomo išlaidoms padengti (*CPK 711* straipsnio 1 dalis). Nors ši sankcija iš pirmo žvilgsnio turi tam tikrų panašumų su *CK* nustatyto netesybų institutu, atsižvelgiant į tai, kad abiem priemonėmis siekiama užtikrinti atitinkamos pareigos įvykdymą, tačiau minėta *CPK 711* straipsnio 1 dalyje įtvirtinta sankcija nevykdo nuostolių atlyginimo funkcijos. Tai speciali viešosios teisės normomis nustatyta sankcija, kuri taikoma už varžytnės laimėjusio varžytinių dalyvio pareigos per nustatytą terminą sumokėti visą turto kainą neįvykdymą. Nors ja siekiama užtikrinti efektyvų ir operatyvų vykdomo procesą ir užkirsti kelią piktnaudžiavimui procesu, jos taikymas nėra susietas su aplinkybe, ar asmuo faktiškai piktnaudžiavo procesu, ar buvo sąžiningas, kaip kad yra nustatyta ieškovo atžvilgiu nagrinėjamoje byloje. Todėl, priešingai nei teigia ieškovas, nagrinėjamu atveju nėra pagrindo šią *CPK 711* straipsnio 1 dalyje įtvirtintą sankciją lyginti su netesybomis ir taikyti netesyboms skirtą teisinį reglamentavimą, įskaitant tuos pačius, kaip ir netesybų, taikymo kriterijus, jų santykio su nuostoliais vertinimo taisykles, bei taikyti nuostolių kompensavimo principą. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija atmeta kaip nepagrįstus ieškovo argumentus dėl galimo lygiateisiškumo principo, įtvirtinto *Konstitucijos 29* straipsnyje, pažeidimo.

39. Pažymėtina, kad, pagal *CPK 711* straipsnio 1 dalyje įtvirtintą reglamentavimą, negrąžinant varžytnės laimėjusiam varžytinių dalyviui jo sumokėto dalyvio mokesčio, o skiriant jį skolininko skoloms ir vykdomo išlaidoms padengti, užtikrinamas varžytinių bei paties vykdomo proceso efektyvumas ir operatyvumas. Šią procesinę priemonę vertinant kaip sankciją, taikoma paskelbtas neįvykusiomis varžytnės laimėjusiam dalyviui už jo pareigos per nustatytą terminą sumokėti visą sumą už varžytnėse parduotą turtą neįvykdymą, jai, kaip procesinei poveikiui priemonei, keliami efektyvumo ir proporcingumo reikalavimai. Šiuos reikalavimus užtikrina varžytinių dalyvio mokesčio dydis (10 procentų, skaičiuojant nuo pradinės parduodamo turto kainos); kuo didesnė parduodamo turto kaina, tuo didesnė sankcija, negrąžinant varžytinių dalyvio mokesčio konkrečiam dalyviui dėl jo piktnaudžiavimo vykdomo procese. Tai reiškia, kad varžytinių dalyvio pradimai dėl jo neketinimo rimtai dalyvauti varžytnėse ir piktnaudžiavimo savo teisėmis varžytinių procese bus tuo didesni, kuo didesnė parduodamo turto kaina. Tokios sankcijos įstatyme įtvirtinimas varžytinių dalyviams sukuria atgrasomąjį poveikį, o jos proporcingumą užtikrina konkretus įstatyme nustatytas jos procentinis dydis. Pažymėtina, kad šis varžytinių dalyvio mokesťis atitinkantis sankcijos dydis teismo sprendimų vykdomo proceso teisiniame reguliavime buvo įtvirtintas dar 1964 m. *CPK* (šio kodekso 430 straipsnis, 431 straipsnio 2 dalis) ir buvo perkeltas į 2002 m. vasario 28 d. įstatymu Nr. IX-743 patvirtintą *CPK*, įsigaliojusį nuo 2003 m. sausio 1 d. Taigi, šis varžytinių dalyvio mokesčio dydis ir jo negrąžinimu neįvykusiomis paskelbtas varžytnės laimėjusiam dalyviui grindžiama sankcija taikoma tais atvejais, kai šis dalyvis per nustatytą terminą nesumoka visos turto kainos, turi gilias ir jau nusistovėjusias tradicijas. Nei kasaciniu skundu, nei prašymu dėl kreipimosi į Konstitucinį Teismą ieškovas neteikia argumentų, kodėl šis dydis yra ekonomiškai ar kitu pagrindu nepagrįstas ir todėl neproporcingas. Todėl teisėjų kolegijai nėra pagrindo abejoti šios sankcijos proporcingumu ar manyti, jog *CPK 711* straipsnio 1 dalies nuostatos gali prieštarauti *Konstitucijai*.

40. Sankcijos proporcingumo nepaneigia ir abejonių dėl sankcijos atitikties *Konstitucijoje* įtvirtintiems teisingumo, proporcingumo ir sąžiningumo principams nekelti ieškovo nurodomas argumentas, kad nauda dėl pritaikytos sankcijos patiria skolininkas, išieškotojas ir antstolis. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad ieškovas teikia prieštarigus argumentus dėl naudos gavėjo, kurio naudai skiriamas dėl varžytnės laimėjusio varžytinių dalyvio kaltės varžytnės paskelbus neįvykusiomis jam negrąžinamas sumokėtas varžytinių dalyvio mokesťis: kasaciniame skunde nurodo, kad visa nauda tenka antstoliui, kuris nepateikė jokių įrodymų apie savo byloje patirtas vykdomąsias išlaidas, jų dydį, dėl to byloje nėra įrodymų, ar ieškovo sumokėtas varžytinių dalyvio mokesťis iš tikrųjų buvo skirtas vykdomo išlaidoms padengti, bei įrodymų, ar antstolio vykdomosios išlaidos nebuvo padengtos ankstesnes neįvykusiomis paskelbtas varžytnės laimėjusių dalyvių įmokomis, dėl to ieškovo įmoka antstoliui galėjo atitekti be jokio teisinio pagrindo; tuo tarpu kasaciniame teismui adresuotame prašyme dėl kreipimosi į Konstitucinį Teismą ieškovas nurodo, kad nauda dėl jam atsiradusių *CPK 711* straipsnio 1 dalyje nustatytų teisinių pasekmių teko skolininkui ir išieškotojui.

41. Šiuo aspektu pažymėtina, kad, kaip jau minėta, varžytnės yra priverstinė skolininko turto realizavimo forma. Antstolis veikia kaip įstatymu įgalios pareigūnas, turintis įgalinimus realizuoti skolininko turtą tuo tikslu, kad būtų padengta skolininko skola išieškotojui, o kartu ir vykdomo išlaidos, kurios pagal nustatytą teisinį reguliavimą išieškomos iš skolininko. Suma, gauta pardavus skolininkui priklausantį turtą, kartu su suma, kurią sudaro varžytinių dalyviui negrąžintas dalyvio mokesťis, yra skiriama skolininko skoloms ir vykdomo išlaidoms padengti (*CPK 711* straipsnio 1 dalis). Likusi suma tiek, kiek ji yra didesnė nei reikalinga skolininko skolai ir vykdomo išlaidoms padengti, yra grąžinama skolininkui. Taigi, visais atvejais nauda dėl *CPK 711* straipsnio 1 dalyje nustatytos sankcijos tenka būtent skolininkui, ji jo atžvilgiu pasireiškia dėl skolininko prievolės tiek išieškotojui, tiek antstoliui pasibaigimo, kadangi jo prievolės, be kita ko, įvykdomos iš lėšų, gautų paskirstant negrąžinamą varžytinių dalyvio mokesťį.

42. Pati savaimė taisyklė, kad įstatymu nustatytos sankcijos nauda tektų proceso dalyviui, nėra svetima civilinio proceso teisėje. Pavyzdžiui, *CPK 95* straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad teismas, nustatęs šio straipsnio 1 dalyje įtvirtintus piktnaudžiavimo atvejus, gali paskirti dalyvaujančiam byloje asmeniui iki penkių tūkstančių eurų baudą, iki 50 procentų iš šios gali būti skiriama kitam dalyvaujančiam byloje asmeniui. Kai pareiškiamas šio straipsnio 1 dalyje nustatytas reikalavimas dėl nuostolių atlyginimo, dalyvaujančio byloje asmens naudai paskirta baudos dalis įskaitoma į priteistą nuostolių sumą. Tiek *CPK 711* straipsnio 1 dalyje, tiek *CPK 95* straipsnio 2 dalyje nustatytos sankcijos tikslas yra užkirsti kelią šalių piktnaudžiavimui procesu. Toks teisinis reguliavimas, kai iš įstatymu nustatytos sankcijos nauda gauna dėl kito proceso dalyvio piktnaudžiavimo procesu nukentėjęs proceso dalyvis, nekelti abejonių dėl tokio reguliavimo atitikties *Konstitucijai*. Šiuo atveju, atsižvelgiant į tai, kad įstatyme nustatyta sankcija siekiama užtikrinti varžytinių operatyvumą ir efektyvumą, o jis yra būtinas tiek užtikrinant skolininko teisių priverstinai realizuojant jam priklausantį turtą apsaugą, tiek ir teismo sprendimo vykdomą, tokia sankcija teikiamos naudos priskyrimas skolininko interesų įgyvendinimui, teisėjų kolegijos vertinimu, nekelti abejonių dėl šios sankcijos atitikties *Konstitucijai*.

43. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į pirmiau šioje nutartyje pateiktus išaiškinimus, neįžvelgia aplinkybių, dėl kurių kasaciniame teismui kiltų pagrįstų abejonių dėl *CPK 711* straipsnio 1 dalyje, *713* straipsnyje ir *717* straipsnio 1 dalyje įtvirtintų teisės normų atitikties *Konstitucijai* ir atsiradę būtinumas dėl to kreiptis į Konstitucinį Teismą, todėl ieškovo prašymas kreiptis į Konstitucinį Teismą atmestinas.

Dėl varžytinių dalyvio pateikto kainos pasiūlymo elektroninėse varžytnėse, kaip vienašalio sandorio, pripažinimo negaliojančiu dėl suklydimo (CK 1.90 straipsnis)

44. *CK 1.90* straipsnyje reglamentuojamas vienas iš nugrinčiamų sandorių pripažinimo negaliojančiais pagrindų, kai sandoriai sudaromi iš esmės suklydus. Suklydimu laikoma klaidinga prielaida apie egzistavusius esminius sandorio faktus sandorio sudarymo metu (šio straipsnio 2 dalis). Suklydimas turi esminę reikšmę, kai buvo suklysta dėl paties sandorio esmės, jo dalyko ar kitų esminių sąlygų arba dėl kitos sandorio šalies civilinio teisinio statuso ar kitokių

aplinkybių, jeigu normaliai atidus ir protingas asmuo, žinodamas tikrąjį reikalų padėtį, panašioje situacijoje sandorio nebūtų sudaręs arba būtų jį sudaręs iš esmės kitokiomis sąlygomis (šio straipsnio 4 dalis).

45. Remiantis CK 1.90 straipsnyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, pažymėtina, jog tam, kad dėl suklydimo sudarytas sandoris galėtų būti pripažįstamas negaliojančiu, visų pirma turi būti konstatuotas suklydimas dėl sandorio sudarymo metu egzistavusių esminių sandorio faktų (suklydimas dėl sandorio esmės, sandorio esminių sąlygų, kitos sandorio šalies civilinio teisinio statuso ar kitokių aplinkybių) ir, antra, toks suklydimas turi turėti esminę reikšmę, kadangi normaliai atidus ir protingas asmuo, žinodamas tikrąjį reikalų padėtį, panašioje situacijoje sandorio nebūtų sudaręs arba būtų jį sudaręs iš esmės kitokiomis sąlygomis. Dėl suklydimo sudaryti sandoriai turi suklydusios sutarties šalies valios trūkumą, kurie nulemia sutarties sudarymą arba klaidingą suklydusios sutarties šalies valios išraišką dėl sutarties turinį sudarančių esminių sutarties sąlygų.

46. Toks CK 1.90 straipsnyje įtvirtinto suklydimo, kaip sandorio negaliojimo pagrindo, aiškinimas formuojamas ir kasacinio teismo praktikoje, kuria remiantis suklydimas – tai neteisingas sudaromas sandorio suvokimas; suklydimo atveju neteisingai suvokiamas sandorio turinys arba neteisingai išreiškiama valia sudaryti sandorį. Dėl suklydimo sudaryti sandoriai turi valios trūkumą; jų nulemia neteisingai suvoktos esminės sandorio aplinkybės arba netiksliai valios išraiška. Esminiu laikytinas suklydimas dėl svarbių sudariusiam sandorį asmeniui aplinkybių, kurias teisingai suvokdamas asmuo sandorio nebūtų sudaręs. Dėl suklydimo sudarytas sandoris pripažįstamas negaliojančiu, jeigu konstatuojama, kad suklydimas buvo esminis, t. y. konstatuojama dėl suklydimo fakto ir jo esmingumo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-531/2009; 2014 m. rugsėjo 5 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-391/2014; 2015 m. vasario 25 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-77-378/2015; 2018 m. gruodžio 20 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-515-1075/2018 52 punkta).

47. Nagrinėjamoje byloje sprendžiama dėl neįvykusių paskelbtas varžytynės (CPK 717 straipsnio 3 punktas) laimėjusio ieškovo pasiūlymo pripažinimo negaliojančiu CK 1.90 straipsnyje įtvirtintu sandorio negaliojimo pagrindu, ieškovui įrodinėjant, kad jo valia dėl parduodamo turto kainos pasiūlymo elektroninėse varžytynėse buvo išreikšta iš esmės suklydus. Teismai varžytynės dalyvio pateiktą pasiūlymą elektroninėse varžytynėse kvalifikavo kaip vienašalį sandorį ir jam taikė sandorių negaliojimą reglamentuojančias teisės normas. Nepaisant to, kad CPK normos, reglamentuojančios vykdymo procesą, *expressis verbis* (tiesiogiai) nenustato varžytynės laimėjusio dalyvio pasiūlymo pripažinimo negaliojančiu, remiantis bendraisiais sandorių negaliojimo pagrindais, ir atitinkamai nenustato tokio pasiūlymo pripažinimo negaliojančiu teisinių pasekmių varžytynių procese, toks varžytynių dalyvio teisių gynimo būdo taikymas iš esmės atitinka vykdymo proceso tikslus užtikrinti vykdymo proceso dalyvių ir trečiųjų asmenų, kurie laikomi suinteresuotais asmenimis vykdymo procese, interesų pusiausvyrą vykdymo procese. Tai, kad varžytynių dalyvio pasiūlymui elektroninėse varžytynėse gali būti taikomas sandorių negaliojimo institutas, netiesiogiai savo praktikoje yra pripažinęs ir kasacinis teismas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-524-686/2016).

48. Nagrinėjamoje byloje tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai nustatė, kad ieškovas vykusią varžytynių metu suklydo neautomatiniu būdu už parduodamą turtą pasiūlydamas 180 000 Eur kainą, vietoj jo tikrąją valią atitikusio 118 000 Eur kainos pasiūlymo. Dėl šios aplinkybės kasaciniu skundu nėra teikiama jokių argumentų. Tačiau nagrinėjant bylą pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose išsiskyrė šios aplinkybės vertinimas. Pirmosios instancijos teismas minėtą ieškovo suklydimą dėl iš varžytynių parduodamo turto kainos pasiūlymo laikė esminiu, sudarančiu pagrindą ginčijamą sandorį pripažinti negaliojančiu CK 1.90 straipsnyje įtvirtintu sandorio negaliojimo pagrindu, kadangi ieškovas, klaidingai suvedęs siūlomą kainą ir atlikęs dvigubą paspaudimą ant pirminio pranešimo „Siūlyti“, neturėjo objektyvios galimybės pamatyti papildomą pranešimą „Ar tikrai siūlyti“, nes šis pranešimas buvo suprojektuotas toje pačioje vietoje, kaip ir pirminis pranešimas „Siūlyti“. Atsižvelgdamas į tai, pirmosios instancijos teismas pripažino, kad ieškovo valios išraiškos perdavimo klaidą lėmė objektyvios aplinkybės – elektroninių varžytynių sistemos veikimo nagrinėjamoje byloje vertinamų varžytynių metu ypatumai, dėl kurių buvo apribotos atidus ir rūpestingo vartotojo galimybės pakeisti klaidingai įvestą kainos pasiūlymą. Tuo tarpu bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas sprendė, kad ieškovo suklydimas negali būti pripažintas turinčiu esminę reikšmę, dėl kurio sandoris galėtų būti pripažintas negaliojančiu CK 1.90 straipsnyje įtvirtintu pagrindu, kadangi ieškovas suklydo dėl savo didelio neatsargumo ir aplinkybių, dėl kurių jis pats buvo prisiėmęs riziką (CK 1.90 straipsnio 5 dalis). Apeliacinės instancijos teismas vertino, kad ieškovo dvigubas paspaudimas, lėmęs tai, kad ieškovas, pats to nematydamas, paspaudė mygtuką „Ar tikrai siūlyti“, reiškę jo didelį neatsargumą, kadangi, veikdamas atidžiai ir rūpestingai, jis būtų turėjęs techninę galimybę ištaisyti klaidą, kol kainos pasiūlymas dar nebuvo pateiktas, šią galimybę sistemoje užtikrino mygtukai „Ar tikrai siūlyti“ ir „Nesiūlyti“. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, elektroninių varžytynių vykdymo reguliavimas apsaugo atidus ir rūpestingą varžytynių dalyvį nuo galimybės suklysti, o papildomi sistemos pranešimai užtikrina, kad suklydęs dalyvis turėtų galimybę pakeisti savo siūlymą dėl to nepatirdamas jokių finansinių praradimų.

49. Ieškovas kasaciniu skundu nesutinka su apeliacinės instancijos teismo padarytomis išvadomis, nurodydamas, visų pirma, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai sprendė, jog ieškovo klaida įvyko dėl dvigubo paspaudimo, nes, kaip teigia ieškovas, ši aplinkybė nėra nustatyta ir byloje nėra jai patvirtinančių įrodymų. Ieškovas nurodo, kad jis ir pats nežino, kodėl apsaugą nuo suklydimo turėjęs užtikrinti mygtukas „Ar tikrai siūlyti“ nesuveikė jo atveju ir kodėl jis jo nematė. Kita vertus, ieškovas nurodo, kad pagal programinį funkcijos „Ar tikrai siūlyti“ išdėstymą ieškovas, kaip ir bet kuris kitas vartotojas, galėjo nepamatyti tos įspėjimo funkcijos dviem atvejais: dėl staigaus pelės mygtuko dvigubo paspaudimo (vartotojams įprasto Windows aplinkoje) arba dėl kompiuterio, programinės įrangos, interneto ar elektroninių varžytynių sistemos vėlavimo vykdyti vartotojo komandas (angl. input lag problemos), t. y. kai, vartotojui įvedus skaičius ar paspaudus mygtuką „Siūlyti“, sistemos lange niekas nepasikeičia (nors tie skaičiai realiai yra įvesti ir (ar) komanda vykdoma), dėl to vartotojas, manydamas, kad nepaspaudė konkretaus mygtuko, veda ar spaudžia pakartotinai (tokia būdu vietoj vieno skaičiaus ekrane galiausiai pasirodo du ar daugiau tų pačių skaičių).

50. Vadovaujantis CK 1.90 straipsnio 5 dalimi, suklydimas negali būti laikomas turinčiu esminę reikšmę, jeigu šalis suklydo dėl savo didelio neatsargumo arba dėl aplinkybių, dėl kurių riziką buvo prisiėmęs ji pati, arba, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, būtent jai tenka rizika suklysti. Vertinant ieškovo elgesį pagal atidus ir rūpestingo žmogaus elgesio standartą bei sprendžiant, kam tenka rizika už ieškovo suklydimą lėmusias aplinkybes, būtina įvertinti elektroninių varžytynių proceso teisinį reguliavimą bei atsižvelgti į pirmiau aptartus varžytynių, kaip priverstinio ir specialaus turto pardavimo procedūros, ypatumus.

51. Kaip jau minėta, vykdymo procesas yra imperatyviai reglamentuojamas viešosios teisės (proceso teisės) normų, todėl visi šio proceso dalyviai privalo griežtai laikytis CPK ir jo pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatytos teismo sprendimų vykdymo tvarkos.

52. Turto pardavimas iš varžytynių vykdomas elektroniniu būdu (CPK 694 straipsnio 3 dalis). Norėdamas dalyvauti varžytynėse, asmuo turi į jas užsiregistruoti ir tapti varžytynių dalyviu. Registruodamasis į varžytynės, asmuo, be kita ko, privalo patvirtinti, kad susipažino su Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatytos formos dokumentu, kuriame nurodyta varžytynių vykdymo tvarka, antstolių veiksmų apskundimo tvarka ir turto pardavimo iš varžytynių galimos pasekmės, taip pat patvirtinti, kad nėra teisės aktuose nustatytų kliūčių jiems dalyvauti varžytynėse (CPK 710 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

53. Varžytynės vyksta elektroniniu būdu interneto svetainėje www.evarztytnes.lt (CPK 713 straipsnio 2 dalis, Sprendimų vykdymo instrukcijos 95 punktas). Varžytynės vyksta didinant kainą už varžytynėse parduodamą turtą. Kainą varžytynių dalyvis gali didinti automatiniu arba neautomatiniu būdu (CPK 713 straipsnio 8 dalis, Sprendimų vykdymo instrukcijos 100 punktas). Kainą didinant neautomatiniu būdu, varžytynių dalyvis už parduodamą turtą pasiūlo kainą, kuri negali būti mažesnė už pradinę turto pardavimo kainą; kiti varžytynių dalyviai už parduodamą turtą gali siūlyti tik didesnę kainą; varžytynių metu varžytynių dalyviams rodoma informacija, kokią mažiausią kainą, atsižvelgiant į šiame punkte nustatytas kainos didinimo intervalus, jie gali pasiūlyti; iki varžytynių pabaigos tas pats varžytynių dalyvis kainą gali didinti neribotą skaičių kartų; varžytynių metu rodoma didžiausia tuo metu už parduodamą turtą pasiūlyta kaina (CPK 713 straipsnio 9 dalis, Sprendimų vykdymo instrukcijos 101 punktas).

54. Tiek CPK 713 straipsnio 7 dalyje, tiek Sprendimų vykdymo instrukcijos 96(3) punkte reglamentuojama varžytynių pratęsimo ir kainos pasiūlymų per pratęstą papildomą laiką pateikimo tvarka. Jeigu iki varžytynių pabaigos laiko, kuris nustatytas CPK 713 straipsnio 5 dalyje ir Sprendimų vykdymo instrukcijos 96(1) punkte, yra gautas bent vienas kainos pasiūlymas, varžytynės pratęsiamos papildomas penkias minutes nuo sekundžių ir per šį pratęstą papildomą laiką varžytynių dalyviai gali siūlyti kainą už parduodamą turtą, pvz., jeigu Sprendimų vykdymo instrukcijos 96(1) punkte nustatytas varžytynių

pabaigos laikas yra 10 val. 15 min. 59,999 sek. ir yra gautas bent vienas kainos pasiūlymas, varžytynės pratęsimas penkių minučių nullo sekundžių terminu įskaitytinai, ir ne vėliau kaip iki 10 val. 20 min. 59,999 sek. interneto svetainę www.evarzytynes.lt aptarnaujančios informacinės sistemos serveryje užregistruotas naujas kainos pasiūlymas yra laikomas pateiktu laiku. Po kiekvieno per pratęstą papildomą penkių minučių nullo sekundžių laiką gauto kainos pasiūlymo varžytynės pakartotinai pratęsimas penkias minutes nulį sekundžių; šis laikas pradedamas skaičiuoti nuo naujo kainos pasiūlymo gavimo momento, pvz., jeigu pratęstų varžytynių metu kainos pasiūlymas buvo gautas 10 val. 18 min. 36 sek., tai iki 10 val. 23 min. 36,999 sek. interneto svetainę www.evarzytynes.lt aptarnaujančios informacinės sistemos serveryje užregistruotas naujas kainos pasiūlymas yra laikomas pateiktu laiku ir varžytynės pakartotinai pratęsimas penkių minučių nullo sekundžių terminu. Pratęstos varžytynės baigiamos, jeigu per penkias minutes nulį sekundžių po paskutinio pratęstų varžytynių metu gauto kainos pasiūlymo negaunamas kitas kainos pasiūlymas. Pažymėtina, kad toks pat teisinis reglamentavimas galiojo ir tuo metu, kai vyko ginčo varžytynės.

55. Kiekvienas užsiregistravęs varžytynių dalyvis, būdamas atidus ir rūpestingas, turi būti susipažinęs su Elektroninių varžytynių ir aukciono portalo (toliau – EVAP) naudotojo instrukcija. EVAP naudotojo instrukcijos 8 dalyje, reglamentuojančioje kainos varžytynėse / aukcione padidinimą rankiniu būdu, nurodyta, kad varžytynių ir aukciono peržiūros lange naudotojui parodomas likęs laikas iki varžytynių pabaigos, šiuo metu didžiausia pasiūlyta kaina varžytynėse / aukcione, požymis, ar dalyvis laimi, minimalus kainos didinimo intervalas, leidžiamas šioje varžytynių / aukciono rūšyje ir nurodytas eurais, laukas, skirtas kainai pakelti, – „Mano siūloma kaina“. Norint pasiūlyti kainą varžytynėse / aukcione, lauke „Mano siūloma kaina“ reikia įvesti visą kainą, už kurią gali būti nuperkamas turtas, ir paspausti mygtuką „Siūlyti“. Jeigu varžytynėse / aukcione jau yra kainos siūlymas (-ai), minimalus kainos siūlymas gali būti lygus arba didesnis, negu šiuo metu didžiausia pasiūlyta kaina plius minimalus kainos didinimo intervalas. Įvedus „Mano siūloma kaina“ ir paspaudus mygtuką „Siūlyti“, patikrinama, ar siūloma kaina du kartus viršija šiuo metu didžiausią pasiūlytą kainą. Jeigu viršija, parodomas papildomas įspėjamasis pranešimas „Jūsų siūloma kaina ženkliai viršija didžiausią pasiūlytą kainą“. Visada po mygtuko „Siūlyti“ paspaudimo naudotojas papildomai perklausias, ar jis tikrai nori siūlyti tokią kainą. Pasirinkus „Nesiūlyti“, kainos pasiūlymas nėra siunčiamas į duomenų bazę. Tokiu atveju naudotojas turi galimybę pakeisti kainos siūlymą. Pasirinkus „Ar tikrai siūlote?“, naudotojo kainos siūlymas yra išsaugomas. Parodomas pranešimas „Jūsų siūlymas sėkmingai perduotas“ ir atnaujinamos reikšmės puslapyje. Dalyvio pasiūlyta kaina laikoma priimta, kai iki varžytynių pabaigos ji užfiksuojama sistemos duomenų bazėje. EVAP naudotojo instrukcijos 14 dalyje „Varžytynių/aukciono pabaiga“ nurodyta, kad varžytynės / aukcionas baigiami automatiškai nustatytą dieną nustatytu laiku. Laimėtoju pripažįstamas tas dalyvis, kuris pasiūlė didžiausią kainą. Varžytynės / aukcioną laimėjusio dalyvio pasiūlyta kaina kartu yra ir turto pardavimo kaina.

56. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, nagrinėdamas bylą, kurioje, esant varžytynės laimėjusio dalyvio suklydimui dėl kainos pasiūlymo, buvo keliamas *CPK 703* straipsnyje įtvirtintos normos, reglamentuojančios antstolio teisę atšaukti varžytynės, aiškinimo ir taikymo klausimas, pasisakydamas dėl elektroninių varžytynių sistemos varžytynių dalyviui teikiamos apsaugos nuo galimybės suklysti, konstatavo, kad elektroninių varžytynių vykdymo reguliavimas dėl dalyvio kainos siūlymo ir siūlymo patvirtinimo apsaugos atidų ir rūpestingą varžytynių dalyvį nuo suklydimo. Papildomi sistemos pranešimai užtikrina, kad suklydęs dalyvis turėtų galimybę pakeisti savo siūlymą, dėl to nepatirdamas jokių finansinių praradimų. Kainos už varžytynėse parduodamą turtą siūlymas (kėlimas) yra kiekvieno varžytynių dalyvio asmeninis interesas, kuriam įtaką gali daryti daugybė tik jam vienam žinomų ir suprantamų priežasčių. Maksimalios kainos ribojimas prieštarautų tiek varžytynių dalyvio ar išieškotojo interesams, tiek ir varžytynių pagrindiniam tikslui – realizuoti parduodamą turtą už maksimaliai aukščiausią kainą. Varžytynių dalyvį paskelbus varžytynių laimėtoju, jam atsiranda pareiga sumokėti varžytynėse pirko turto kainą, o to nepadarius, pagal *CPK 717* straipsnio 1 dalies 3 punktą, varžytynės paskelbiamos neįvykusiomis, o varžytynių dalyvio įmoka negražinama (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. *3K-3-524-686/2016* 18–25 punktus).

57. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija daro išvadą, kad skolininko turto pardavimo iš varžytynių būdas, kaip specialia procesinė turto realizavimo forma, yra imperatyviai reglamentuojamas viešosios teisės (proceso teisės) normų. Vykdyto proceso specifiškumas, būtinumas vykdyto procese derinti viešuosius ir privačius interesus suponuoja, kad varžytynių dalyvis turi būti itin rūpestingas ir atidus. Paties elektroninių varžytynių proceso metu yra nustatyta pakankamai saugiklių, apsaugančių rūpestingą ir atidų varžytynių dalyvį, kad klaidos įvedant siūlomą kainą atveju jis turėtų galimybę pakeisti savo kainos pasiūlymą, dėl to nepatirdamas jokių finansinių praradimų. Kadangi po kiekvieno per pratęstą papildomą penkių minučių laiką gauto kainos pasiūlymo varžytynės pakartotinai pratęsimas dar penkias minutes, kiekvienas varžytynių dalyvis, norėdamas per pratęstą laiką pateikti didesnės kainos pasiūlymą, būdamas atidus ir rūpestingas, turi pakankamai laiko įsitikinti dėl suvestos sumos atitikties norimai pasiūlyti kainai ir tik po to ją patvirtinti. Kitaip tariant, elektroninių varžytynių sistema suteikia pakankamai laiko varžytynių dalyviui patikrinti teikiamą kainos pasiūlymą, nepatiriant jokių neigiamų pasekmių dėl klaidingo, jo valios neatitinkančio pasiūlymo pateikimo. Taigi, net ir nevertinant EVAP sistemos pakankamumo dėl papildomai integruotų atidų ir rūpestingą varžytynių dalyvį nuo galimų klaidų suvedant kainą apsaugančių sistemos pranešimų, varžytynių dalyvio elgesys, kai jis, teikdamas kainos pasiūlymą, nepatirkina įvestos sumos tiek kartų, kad įsitikintų siūlomos kainos teisingumu, laikytinas nepateisinamu ir neatitinkančiu atidaus ir rūpestingo asmens elgesio standarto. Tuo atveju, jei varžytynių dalyvis yra nepatyręs ir nepasitiki savo jėgomis, teisės aktai suteikia jam galimybę pasirinkti kainos didinimą automatinio būdu, nerizikuojant, jog dėl jo neapdairumo būtų suvesta neteisinga kaina ar padaryta kitų klaidų, teikiant kainos pasiūlymą.

58. Teisėjų kolegijos vertinimu, *CK 1.90* straipsnio 5 dalies nebūtų pagrindo taikyti tuo atveju, jei būtų nustatyta, kad esminis suklydimas įvyko ne dėl paties varžytynių dalyvio didelio neatsargumo, o dėl elektroninių varžytynių sistemos esminio veiklos sutrikimo. Kaip minėta šios nutarties 49 punkte, atsakovas nurodo, jog galimi du atvejai, kodėl pagal programinį funkcijos „Ar tikrai siūlyti“ išdėstymą ieškovas, kaip ir bet kuris kitas vartotojas, galėjo nepamatyti įspėjimo funkcijos. Teisėjų kolegijos vertinimu, šie ieškovo nurodomi atvejai yra tik hipotetiniai. Pats ieškovas nurodo, kad jis nežino, kodėl nematė įspėjamosios funkcijos „Ar tikrai siūlyti“. Be to, ieškovas, siekdamas pagrįsti savo reikalavimą dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu *CK 1.90* straipsnyje įtvirtintu pagrindu, bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme metu savo suklydimo nesiejo su sistemos vėlavimo vykdyti vartotojo komandas (angl. input lag) problema ir nepateikė jokių tai patvirtinančių įrodymų, dėl to nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismams nenustatė ir nevertino šių suklydimų galėjusių nulėmti aplinkybių bei dėl jų nepasisakė. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai nustatė tą pačią aplinkybę, kad ieškovas nepastebėjo papildomo pranešimo „Ar tikrai siūlote“ dėl to, kad atliko dvigubą paspaudimą ant pirminio pranešimo „Siūlyti“. Ieškovui neįrodinėjant kitokios sistemos veikimo klaidos, teisėjų kolegijos vertinimu, nebuvo pagrindo daryti kitos išvados.

59. Byloje esant nustatytai aplinkybei, kad ieškovas papildomo sistemos įspėjimo „Ar tikrai siūlote“ nematė dėl dvigubo mygtuko paspaudimo, vertintina, ar pagrįstai apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad taip elgdamasis ieškovas suklydo dėl savo didelio neatsargumo ir dėl aplinkybių, dėl kurių jis buvo pats prisiėmęs riziką.

60. Kasacinis teismas civilinėje byloje Nr. *e3K-3-171-969-2020*, kurioje buvo sprendžiamas VĮ Registrų centro civilinės atsakomybės klausimas, vertindamas EVAP sistemos pakankamumą, apsaugant atidų ir rūpestingą varžytynių dalyvį nuo klaidos pateikiant kainos pasiūlymą, nustatė, kad netinkamos kainos siūlymo galėtų būti išvengta, laikantis siūlomos kainos teikimo tvarkos, aprašytos EVAP naudotojo instrukcijoje. Kasacinis teismas minėtoje civilinėje byloje priimtoje nutartyje pabrėžė, kad jei varžytynių dalyvis, siūlydamas kainą, būtų laikęsis veiksmų eiliškumo, aprašyto EVAP naudotojo instrukcijoje, ir po mygtuko kiekvieno paspaudimo būtų sulaukęs sistemos atsakymo, papildomi sistemos saugikliai („Jūsų siūloma kaina ženkliai viršija didžiausią pasiūlytą kainą“, „Ar tikrai siūlote“) jį būtų apsaugoję nuo galimos klaidos dėl neatidumo suvedant netinkamą kainą. Kasacinis teismas minėtoje civilinėje byloje taip pat pažymėjo, kad instrukcijoje vartojama sąvoka „paspausti“ įprastinėje kalboje suvokiama kaip nereikalaujanti daugiau nei vieno paspaudimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *e3K-3-171-969-2020*, 41 punktus).

61. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, kasacinio teismo teisėjų kolegija sutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad ieškovo suklydimas, teikiant kainos pasiūlymą, nagrinėjamoje byloje atsirado dėl didelio jo neatsargumo, nes ieškovas, turėdamas pakankamai laiko po paskutinio kainos pasiūlymo, nepatirkino, ar jo teikiamas kainos pasiūlymas suvestas teisingai ir atitinka jo tikrąją valią, taip pat nesilaikė EVAP naudotojo instrukcijoje aprašyto veiksmų eiliškumo, dėl to elektroninių varžytynių sistemoje nustatytas saugiklis (papildomas mygtukas „Ar tikrai siūlote“) neapsaugojo jo nuo galimos klaidos suvedant netinkamą kainą. Tai reiškia, kad ieškovas prisiėmė su tokiu savo elgesiu susijusių neigiamų pasekmių atsiradimo riziką. Todėl, laikantis *CK 1.90* straipsnio 5 dalyje įtvirtinto reglamentavimo, dėl didelio ieškovo neatsargumo teikiant kainos pasiūlymą atsiradęs suklydimas negali būti laikomas turinčiu esminę reikšmę tam, kad toks kainos pasiūlymas, kaip vienašalis sandoris, būtų pripažintas negaliojančiu *CK 1.90* straipsnyje įtvirtintu pagrindu.

62. Kasacinio teismo teisėjų kolegija konstatuoja, kad byla nagrinėjus apeliacinės instancijos teismas tinkamai taikė ir aiškino CK 1.90 straipsnio 5 dalį ir pagrįstai sprendė, kad ieškovas nesielgė itin atidžiai ir rūpestingai bei tokiu savo elgesiu prisiėmė neigiamų pasekmių atsiradimo riziką, todėl nėra teisinio pagrindo naikinti ar keisti priimtą apeliacinės instancijos teismo sprendimą. Todėl kasacinis skundas atmestinas, o apeliacinės instancijos teismo sprendimas paliktinas nepakeistas (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 1 dalies 1 punktą).

63. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip neturintys reikšmės vienodos teismų praktikos formavimui ir skundžiamo procesinio sprendimo teisėtumui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

64. Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Atmetus ieškovo kasacinį skundą, jo prašymas dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo nėra tenkinamas. Kiti dalyvaujantys byloje asmenys nepateikė prašymų dėl jų turėtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo.

65. Bylą nagrinėjant kasaciniame teisme nesusidarė 5 Eur siekianti išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, suma. CPK 96 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad jeigu iš šalies pagal šį straipsnį į valstybės biudžetą išieškotina bendra suma yra mažesnė už teisingumo ministro kartu su finansų ministru nustatytą minimalią valstybei priteistiną bylinėjimosi išlaidų sumą, teismas tokios sumos nepriteisia ir ji nėra išieškoma. Pagal Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymą Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, minimali valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma yra 5 Eur. Todėl procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimas nepriteistinas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso* 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. spalio 16 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Virgilijus Grabinskas

Gediminas Sagatys

Paminėta tekste:	Suskleisti
Bylos:	
3K-7-277/2008 Dėl antstolio veiksmų	
3K-3-531/2009 Dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais	
3K-3-40/2010 Dėl vykdymo išlaidų priteisimo.	
3K-3-157/2012 Dėl turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui akto pripažinimo negaliojančiu ir restitucijos taikymo	
3K-3-391/2014 Dėl finansinių priemonių sandorių pripažinimo negaliojančiais ir nuostolių atlyginimo	
3K-3-77-378/2015 Dėl palūkanų ir delspinigių priteisimo	
3K-3-592-469/2015 Dėl pardavimo iš varžytynių akto pripažinimo negaliojančiu, restitucijos taikymo ir naujų varžytynių organizavimo	
3K-3-524-686/2016 Dėl antstolės V. M. veiksmų	
3K-3-314-378/2017 Dėl permokos už įsigytas gamtines dujas priteisimo	
3K-3-515-1075/2018 Dėl teisės normų, reglamentuojančių lėšų, sumokėtų pagal obligacijų pasirašymo sutartis, draustumą pagal LR indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą, sandorių pripažinimo	
e3K-3-171-969/2020 Dėl teisės normų, reglamentuojančių turto realizavimo tvarką per elektronines varžytynes (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 691–727 straipsniai), aišk	
3K-3-189-684/2020 Dėl teisės normų, reglamentuojančių turto pardavimą skolininko pasiūlytam pirkėjui CPK 704 str., aiškinimo ir taikymo	
Teisės aktai:	
Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Šeštoji knyga. Prievolių teisė	
6.419 str. Daiktų pirkimas–pardavimas aukciono būdu	
1 str. [Aukštosios Susitariančiosios Šalies aukščiausiai teismai...]	
Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija	
Lietuvos Respublikos Konstitucija	
23 str. [Nuosavybė neliečiama.]	
28 str. [gyvendindamas savo teises ir naudodamasis savo laisvėmis, žmogus privalo...]	
29 str. [Įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs.]	

30 str. [Asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą.]

109 str. [Teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai.]

110 str. [Teisėjas negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Konstitucijai.]

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas

3 str. Bylų nagrinėjimas pagal galiojančią teisę

93 str. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas

95 str. Piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis pasekmės

96 str. Bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei

346 str. Įsiteisėjusių teismo sprendimų, nutarčių peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindai

353 str. Bylos nagrinėjimo ribos

359 str. Kasacinio teismo teisės

583 str. Vykdomo proceso teisinis reglamentavimas

634 str. Antstolio atliekami procesiniai veiksmai

689 str. Disponavimo pinigėmis lėšomis, esančiomis kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje skolininko sąskaitoje (sąskaitose), apribojimas ir išieškojimas iš tokioje sąskaitoje (sąskaitose) laikomų piniginių lėšų

694 str. Skolininko turto realizavimo būdai

703 str. Antstolio teisė atšaukti varžytynes

710 str. Dalyvavimo varžytynėse sąlygos

711 str. Varžytynių dalyvio sumokėtų sumų panaudojimas tais atvejais, kai varžytynes laimėjęs varžytynių dalyvis per nustatytą terminą nesumoka visos turto kainos ar paaiškėja, kad varžytynių dalyvis neturėjo teisės dalyvauti varžytynėse

713 str. Bendroji varžytynių tvarka

717 str. Varžytynių paskelbimas neįvykusiomis

753 str. Reikalavimų išieškoti pagal vykdomuosius dokumentus patenkinimo eiliškumas

Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso patvirtinimo“

359 str. Atstovavimas

362 str. Bylos nagrinėjimas kasacinės instancijos teismo posėdyje

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos

1.90 str. Dėl suklydimo sudaryto sandorio pripažinimas negaliojančiu

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas

Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas

2 str. Antstolis

3 str. Antstolių veiklos principai

21 str. Antstolio funkcijos ir kita veikla

Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymo Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“ pakeitimo